

HELSINGIN YLIOPISTO
VALTIOTIETEELLINEN TIEDEKUNTA
KRIMINOLOGIAN JA OIKEUSPOLITIIKAN INSTITUUTTI

KATSAUKSIA 9/2016

VELKAONGELMIEN LUONNE JA
PIKAVIPPIUUDISTUKSEN
VAIKUTUKSET
VELKOMUSTUOMIOIDEN VALOSSA

KAROLIINA MAJAMAA & KATI RANTALA & LAURA SARASOJA

Julkaisija Helsingin yliopisto
Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
www.helsinki.fi/krimo

PL 24, Unioninkatu 40
00014 HELSINGIN YLIOPISTO

Sarja Katsauksia 9/2016

ISSN 2342-7779 (verkkajulkaisu)
ISBN 978-951-51-0620-9 (pdf)

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	1
1 Johdanto	4
1.1 Tausta ja tavoitteet.....	4
1.2 Velkaongelmien tutkimus	5
1.3 Tilastokatsaus.....	7
2 Tutkimusasetelma	11
2.1 Velkomustuomioaineiston rakentuminen.....	11
2.2 Tutkimuskysymykset.....	13
2.3 Aineiston karkea yleiskuva.....	14
2.4 Analyysi	16
3 Velallisten velkapääomat yleisesti	18
3.1 Velallisten velkapääomat velkomustuomioittain	18
3.2 Kaikkien velkapääomien jakautuminen	18
4 Velkatyypit yleisesti	21
4.1 Eri velkatyyppien suhteelliset osuudet.....	21
4.2 Velkapääomat velkatyyppin mukaan.....	24
5 Luotonantoyrityksiin liittyvät ajalliset muutokset	29
5.1 Luotonantoyrityksiin liittyvien velkapääomien määrän kehitys	29
5.2 Muutokset luotonantoyrityksiin liittyvissä velkapääomissa.....	30
5.3 Asumiseen, etämyyntiin ja luottokorttivelkaan liittyvät ajalliset muutokset	35
6 Yhteenveto	37
6.1 Tiivistelmä.....	37
6.2 Johtopäätökset	39
Lähteet	40
LIITE 1 Alkuperäisten velkojayritysten luokittelu	42
LIITE 2 Liitetaulukot.....	44

TIIVISTELMÄ

Käsillä olevassa velkomustuomioiden analyysissä tarkastellaan velkaongelmien luonnetta ja kesäkuussa 2013 voimaan tulleen korkokattosääntelyn (pikavippiuudistus) vaikutuksia. Aineistona on 1 877 satunnaisotannalla kerättyä yksipuolista, yksityishenkilöä koskevaa velkomustuomiota ajalta 1.7.2012–30.6.2014. Ne ovat peräisin käräjäoikeuksista eri puolilta Suomea. Vastaavaa tutkimusta ei ole tehty aiemmin.

Velkomustuomioita analysoidaan kahdella eri tavalla: tuomioittain eli velallisen mukaan (n=1 877) ja tuomioiden sisältämien kaikkien velkapääomien mukaan (n=3 309). Alkuperäiset velkojat luokiteltiin viiteentoista eri velkojaryhmään eli velkatyppiin. Alla on tiivistelmä keskeisistä tuloksista.

Velkomustuomiot ja niiden sisältämät velat/koko tarkastelujakso:

- Velkomustuomiossa oli keskimäärin 1,8 velkapääomaa velallista kohden, ja enimmillään yhdessä velkomustuomiossa oli 52 pääomaa. Pääomat olivat suuruudeltaan nolasta 117 000 euroon.
- Velalliset olivat useammin miehiä (53,9 %) kuin naisia (46,1 %).
- Velalliset olivat keskiarvolla mitattuna keskimäärin 37,8-vuotiaita. Nuorin velallinen oli tuomionantovuonna 18-vuotias ja vanhin 77-vuotias. Suurin osa velallista kuului 25–34-vuotiaiden ikäryhmään (26,0 %), ja vähiten velallisia oli vähintään 55 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä (13,0 %).
- Velkapääoman keskiarvo velallista kohden oli 896 euroa: miehillä 1 030 ja naisilla 740 euroa. Ikäryhmittäin tarkasteltuna korkeimmat velkomustuomioiden yhteenlasketut velkapääomat olivat 45–54-vuotiailla (ka=1 442 €) ja matalimmat 18–24-vuotiailla (ka=296 €).
- Yli puolet velkomustuomioista annettiin Etelä-Suomessa asuville (53,2 %).

Tuloksia velallisen/velkomustuomion mukaan (n=1 877):

- Velallisista lähes puolella (47,3 %) oli velkasaatavia luotonantoyrityksille (ei sisällä pankkeja).
 - o 18–24-vuotiaista jopa 64,3 prosentilla velkomustuomioiden ainakin yksi alkuperäisvelkoja oli luotonantoyritys.
 - o 45–54-vuotiailla luotonantoyrityksille velkaantuneiden osuus oli matalin (40,8 %).
 - o Sekä miehistä että naisista hieman alle puolella (noin 47 %) oli velkasaatavia luotonantoyrityksille.
 - o Luotonantoyrityksiltä peräisin olevien velkapääomien keskiarvo oli 493 euroa ja mediaani 249 euroa.
- Toiseksi ja kolmanneksi useimmiten velallisilla oli velkasaatavia etämyynti- (14,0 %) ja telepalveluyrityksille (10,9 %).
- Laskettaessa yhteen kaikkien velkomustuomioiden velkapääomat luotonantoyritykset nousivat yhdessä velkakirjojen kanssa suurimmaksi velkatyypiksi.

Yksittäisten luotonantoyritysten velkapääomat olivat pieniä, mutta ne muodostivat suuren osan velkomustuomioiden velkamassasta, kun taas velkakirjoihin perustuvia saatavia ei ollut monta, mutta yksittäiset pääomat olivat suuria.

Tuloksia yksittäisten velkapääomien mukaan (n=3 309):

- Kaikkien velkapääomien keskiarvo oli 626 euroa ja mediaani 171 euroa.
 - o Lähes 90 prosenttia velkomustuomioiden pääomista oli suuruudeltaan alle 1 000 euroa ja noin 38 prosenttia alle 100 euron suuruisia.
- Miehillä oli keskiarvolla mitattuna korkeammat velkapääomat kuin naisilla (663 vs. 577 €), mutta tulos kääntyy toisin päin, kun keskimääräistä pääoman suuruutta mitattiin mediaanilla (158 vs. 187 €).
- Ikäryhmittäin tarkasteltuna korkeimmat velkapääomat löytyivät 45–54- (ka=910 €) ja 35–54-vuotiaiden (md=211 €) ikäryhmistä ja matalimmat 18–24-vuotiailta (ka=250 €, md=125 €).
- Luotonantoyritysten jälkeen (31,6 %) suurimpia velkatyyppejä lukumääräisesti tarkasteltuna olivat asuminen (18,3 %) ja telepalvelut (17,7 %).
 - o Nuorimmalla eli 18–24-vuotiaiden ikäryhmällä oli keskiarvolla mitattuna pienimmät luotonantoyrityksiin liittyvät velat (211 €), kun taas suurimmat velat löytyivät vähintään 55 vuotta täyttäneiltä (763 €).
 - o Luotonantoyritysten lisäksi nuorimmissa ikäryhmissä painottuivat telepalveluihin ja etämyyntiin liittyvät velat ja vanhemmissa ikäryhmissä asumiseen liittyvät velat.

Pikavippiuudistuksen vaikutukset/ajallinen tarkastelu:

- Analyysin taustaksi tarkasteltiin julkisia tilastoja koskien käräjäoikeuksissa käsiteltäviä summaarisia asioita (etupäässä yksipuolisia, velkasaataviin liittyviä velkomustuomioita) ja pienlainojen kehitystä. Niistä on pääteltävissä, että pikavippeihin perustuvat velkomustuomiot ovat yleisesti ottaen vähentyneet.
- Velkomustuomioaineiston ajallinen tarkastelu viittaa siihen, että velkomustuomioiden lukumäärän lasku on pitkälti seurausta luotonantoyrityksiin liittyvien velkasaatavien määrän laskusta.
 - o Etenkin nuorimman, 18–24-vuotiaiden velkaantumisen luotonantoyrityksille suhteellisesti vähentyi, joskin vähintään 55 vuotta täyttäneiden ryhmässä velkasaatavien kertyminen luotonantoyrityksille suhteellisesti jopa kasvoi tarkasteluajanjaksolla.
 - o Muiden kuin luotonantoyrityksiin liittyvien pääomien lukumäärät pysyivät ennallaan tai jopa nousivat tarkasteluajanjaksolla, ja etenkin 18–24-vuotiailla näiden pääomien lukumäärät kasvoivat keväällä 2014.
- Luotonantoyrityksien osalta keskimääräisen velkapääoman suuruus velallista kohden nousi kaikissa ikäryhmissä, mutta etenkin 25–34- ja 35–44-vuotiailla.
 - o Tarkastelujakson aikana yli 400 euron pääomien osuus kasvoi ja alle 400 euron osuus pieneni; sitä vastoin muihin kuin luotonantoyrityksiin liittyvät velkapääomat pysyivät suunnilleen samalla tasolla.

- Yhteenvetona edellisestä: pikavipeille korkokaton tuonut lakiuudistus näyttäisi vähentäneen ongelmavelkaantuneiden lukumäärää lähes kaikissa ikäryhmissä, mutta samalla se on kasvattanut keskimääräisen velan suuruutta velallista kohden. Selkeä muutos oli havaittavissa vasta tarkastelujakson lopussa eli keväällä 2014. Tulokset viittaavat siihen, että kiristyneiden lainaehdojen takia osa nuorista ei välttämättä enää saa pikavippiä, mutta niistä johtuva velkaongelma on saattanut jossain määrin siirtyä vanhempiin ikäryhmiin. Vähintään 55 vuotta täyttäneillä pikavipeistä johtuvat velkaongelmat näyttäisivät keväällä 2014 kasvaneen suhteessa muihin velkatyyppeihin.

1 JOHDANTO

1.1 Tausta ja tavoitteet

Keskeinen puute velkomustuomioita koskevissa tilastollisissa tietokannoissa on se, ettei niissä näy alkuperäisvelkoja. Tämä johtuu siitä, että velkasaatavia koskevissa haastehakemuksissa kantajana on etupäässä perintätoimisto. Sellainen analyysi, jossa halutaan selvittää minkälaisista veloista velkomustuomiot viime kädessä muodostuvat, edellyttää niiden yksittäistä, manuaalista läpikäyntiä.¹ Se on tämän analyysin keskeinen lähtökohta, eikä sellaista ole aiemmin tehty.²

Tässä raportissa analysoidaan satunnaisotannalla poimittuja, kärjäoikeuksien määräämiä yksipuolisia velkomustuomioita kahden vuoden ajalta 1.7.2012–30.6.2014. Aineistoa analysoidaan etupäässä alkuperäisen velkojan, velallisen (ikäluokka ja sukupuoli), pääomien suuruuden ja ajallisen kehityksen näkökulmasta. Analyysi tarjoaa yleiskuvan siitä, minkälaisista asioista velkomustuomioita ylipäänsä annetaan, missä suhteessa ne ovat toisiinsa ja mitä muutoksia velkaongelmien luonteessa voidaan havaita tarkastelujakson aikana, erityisesti suhteessa pienlainoihin. Erityisenä tarkastelun kohteena onkin 1.6.2013 voimaan tulleet kuluttajansuojalain ja korkolain³ (jatkossa pikavippiuudistus) muutokset velkomustuomioiden näkökulmasta. Kyseisessä uudistuksessa alle 2 000 euron lainoille asetettiin korkolain mukainen viitekorko lisättynä 50 prosenttiyksiköllä. Toinen tärkeä muutos oli pienlainojen tarjoajien velvoittaminen aiempaa tarkempaan kuluttajan luottokelpoisuuden arviointiin.

Valta-osa kärjäoikeuksien käsittelemistä velkasaatavista on yksipuolisia tuomioita, ja tämän tutkimuksen aineistossa kaikki ovat niitä. Kärjäoikeudessa tapaus käsitellään riidattomana velka-asiana, ja siitä annetaan yksipuolinen tuomio; toisin sanoen velallinen on pysynyt asian käsittelyssä passiivisena. Tällaisella velkomustuomiolla peritään pääosin yksityisoikeudellisia kuluttajasaatavia liittyen myönnettyihin luottoihin tai ostettuihin tavarihin tai palveluihin. Mukana on tosin myös asumiseen liittyviä vuokra- ym. saatavia, mukaan luettuna kuntien asuntoyhtiöiden saatavia. Jos velkaa ei ole saatu perittyä velalliselta vapaaehtoisesti, velkoja on ryhtynyt oikeudelliseen perintään yleensä asiamiehen eli käytännössä perintäyhtiön välityksellä. Velka on saatettu myös myydä perintäyhtiölle.

Velkomustuomio aiheuttaa maksuhäiriömerkinnän⁴ ja tekee velasta ulosotto-kelpoisen. On tosin huomattava, että suuri joukko julkisyhteisöjen perimiä velkoja

¹ Pienlainojen sääntelyä koskevassa lainvalmistelussa (HE 78/2012, 5) on kerätty jonkin verran tietoa pikaluotoista kärjäoikeuksissa. Kärjäoikeuksilta kysyttiin arvioita pikaluottojen osuudesta summaarisissa asioissa sekä seuraamalla kolmessa kärjäoikeudessa viikon ajan vireille tulevia summaarisia asioita.

² Pienlainojen sääntelyä koskevan lainvalmistelun esitöissä on nimenomaisesti huomioitu, ettei pikaluottoihin liittyvistä velkaongelmista ole kerätty systemaattista tilastotietoa (TaVM 15/2012, 3, PeVL 28/2012, 2). Lisäksi talousvaliokunta korosti tilastoinnin kehittämistä kotitalouksien velkaantumiseen liittyvien syiden ja kehitysten seuraamiseksi (TaVM 15/2012, 7).

³ HE 78/2012, Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun, eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain sekä korkolain 2 §:n muuttamisesta.

⁴ Maksuhäiriömerkintä voi syntyä myös muulla tavoin. Velkoja voi ilmoittaa kulutusluoton maksulaiminlyönnistä luottorekisteriin luottotietolain 14 §:n mukaisessa tilanteessa. Li-

on suoraan ulosottokelpoisia, eli ne eivät siirry ulosottoon käräjäoikeuden määräämän velkomustuomion kautta. Tällaisia saatavia ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveysmaksut, joukkoliikenteen tarkastusmaksut, verot ja sakot.

Velkomustuomioita, maksuhäiriömerkintöjä ja ulosoton kautta toimeenpantua perintää voidaan pitää objektiivisina velkaongelman mittareina. Ne eivät synny vahingossa tai edes kovin nopeasti, sillä velkomustuomiota edeltää tyypillisesti usean maksumuistutuksen ja perintäkirjeen saaminen. Velkomustuomio ei ole kuitenkaan automaattinen seuraus maksamattomista kuluttajasaatavista; on velkojan vallassa päättää, ryhtyykö se oikeudelliseen perintään. Huomattava osa maksamattomista laskuista ja luottojen lyhennyksistä päättyy jälkiperintään, jos velkoja katsoo, ettei saatavaa kannata periä oikeudellisesti velallisen maksukyvyttömyyden takia.

Seuraavaksi eritellään lyhyesti suomalaisten velkaongelmia saatavilla olevan tutkimustiedon perusteella. Tämän jälkeen aineiston analyysiä taustoitetaan tilastotiedoilla pienlainojen myöntämisestä ja velkomustuomioiden määrästä ja niiden kehityksestä⁵. Sitä seuraa aineiston ja analyysin esittely, jonka jälkeen käydään läpi varsinaiset analyysit tuloksineen. Lopuksi laaditaan yhteenveto ja johtopäätökset.

1.2 Velkaongelmien tutkimus

Sellaisen empiirisen tutkimuksen tekeminen, joka antaisi yleistettävää tietoa velkaongelmista, on haastavaa. Suomessa objektiivisten velkaongelmien tutkimus on ollut ylipäänsä vähäistä. Kumpakaan huomiota selittää osin se, että sisällöllisesti kattavimmat aineistot perustuvat viranomaistoimintojen hallintointiin ja tilastointiin, eikä niitä ole suunniteltu tutkimuskäyttöön. Viranomaisaineistojen käyttö edellyttää paneutumista ja juuri kyseisten tilastojen lukutaitoa, mikä ei ole kaikissa tilanteissa aivan yksinkertaista. Rekisterit mahdollistavat kuitenkin sellaisen väestöosan saamisen mukaan analyysiin, jotka eivät tyypillisesti vastaa kyselyihin. Kaksi mainitsemisenarvoista rekisteriaineistoihin perustuvaa tutkimusta on syytä nostaa esiin: Oksasen, Aaltosen ja Rantalan (2015) ulosottotietoihin ja Blomgrenin, Maunulan ja Hiilamon (2014) luottotietorekistereihin perustuvat tutkimukset.

Oksasen ja kumppaneiden (2015) ulosottotietoihin perustuva tutkimus on ehkä kattavin analyysi objektiivisista velkaongelmista Suomessa. Useisiin hallinnollisiin rekistereihin pohjautuva edustava aineisto kattaa ulosottotiedot vuosilta 2005–2013. Tutkimusjoukko koostui 91 931 Suomessa asuvasta henkilöstä, jotka olivat 19–65-vuotiaita vuonna 2004. Saatujen tulosten mukaan vähäinen koulutus,

säksi maksuhäiriömerkintä muodostuu ulosoton ilmoittamana, jos henkilö on todettu varattomaksi tai tuntemattomaksi tai jos tulojen ulosmittaus on jatkunut yhtäjaksoisesti vähintään 18 kuukautta.

⁵ Emme tarkastelleet maksuhäiriömerkintöjen kehitystä. Niitä koskevat julkiset tilastotiedot eivät ole riittävän erottelukykyisiä, jotta niiden perusteella voisi mielekkäällä tavalla arvioida pikavippiuudistuksen vaikutuksia. Keskeinen syy on siinä, että maksuhäiriömerkinnät muodostuvat valtaosin ulosottoperustaisista syistä. Saman saatavan perusteella voi myös saada monta maksuhäiriömerkintää. Tarkemman analyysin tulisikin rajoittua vain niihin maksuhäiriömerkintöihin, joiden perusteena on yksipuolinen velkomustuomio – ja niiden osalta olisi hyvä kyetä erottelemaan luotonantoyritykset muista alkuperäisvelkojista.

alhainen ikä, avioero, korkeampi lasten lukumäärä ja miessukupuoli lisäsivät velkaantumisen ja eritoten ulosottoon joutumisen riskiä. Myös aikaisempi rikostuomio oli yhteydessä korkeampaan riskiin joutua ulosottoon. Kattavasta aineistosta huolimatta analyysissä ei ollut mahdollista eritellä velkojen alkuperää, vaan kiinnostuksen kohteena olivat lähinnä ulosottoon joutuneet henkilöt.

Tarkempi mutta omalla tavalla rajallinen kysymyksenasettelu löytyy Blomgrenin ja kumppaneiden tutkimuksesta (2014), jossa he kysyivät, sairastuttaako velka. He seurasivat Asiakastieto Oy:n luottorekisteritietojen avulla 32 182 ylivelkaantunutta 15 vuoden ajan. Saatujen tulosten mukaan ylivelkaantuminen sairastuttaa etenkin naisia, mutta pitkäaikaiset maksuvaikkeudet olivat yhteydessä, niin miehillä kuin naisillakin, vahvasti psykooseihin ja diabetekseen. Aineiston puutteena oli se, ettei siinä ollut esimerkiksi sosioekonomista asemaa mittaavia muuttujia, kuten tietoa ylivelkaantuneen koulutuksesta. Tutkijat kuitenkin totesivat muun muassa, että velkaongelmia ratkaisemalla on mahdollista edistää kansanterveyttä.

Myös erityyppisillä kyselytutkimuksilla ja nettiaineistoilla on tutkittu velkaantumista, velkaongelmia ja veloista selviytymistä. Saatujen tulosten mukaan esimerkiksi kulutusluottoja otetaan kaikissa tulo- ja työmarkkina-asemaryhmissä, kun taas pikavippejä otetaan erityisesti työttömien, yksinhuoltajien ja pienituloisten ryhmissä (Kaartinen & Lähteenmaa 2006). Myös Rantala ja Tarkkala (2010) huomasivat, että luotoilla ja pikavipeillä hankitaan yhä enemmän tavalliseen elämään kuuluvia kulutustuotteita sekä maksetaan vanhoja velkoja. Tämä ”yli varojen” menevä kulutus johtaa enemmän tai myöhemmin usein jonkinasteisiin velkaongelmiin (pikavipeistä ks. myös Rantala 2012).

Valkama (2011a) on puolestaan tutkinut talous- ja velkaneuvonnan asiakkaita ja havaitsi, että velkaneuvonnan asiakkailta on entistä enemmän velkasuhteita, joiden perusteena on kulutuksen rahoittaminen. Vuonna 2010 velkajärjestelyyn hakeneiden asiakkaiden veloista pääosa (54 %) koostui kulutusluotoista, vipeistä ja maksamattomista laskuista. Vastaavasti yritysvelkoihin ja takausvastuusiin liittyvien velallisten määrä on vähentynyt merkittävästi 2000-luvulla. (Ks. myös Rantala & Tarkkala 2009.) Valkaman toisen (2011b) tutkimuksen mukaan suurin osa (78 %) velkajärjestelyn läpikäyneistä velallisista koki velkajärjestelystä olleen heille apua velkaongelmissa, tosin 15 prosentilla oli uusia maksuhäiriöitä luottotietorekistereissä kaksi vuotta velkajärjestelyn päättymisen jälkeen.

Kuten johdannossa todettiin, velkomustuomioiden analyysissä korostuvat kulluttajasaatavat. Muttilainen (2002) on todennut, että elämme luottoyhteiskunnassa, jossa velkaongelmista on tullut pysyvä, talouskriiseistä riippumaton osa nykyaikaisia luottomarkkinoita. Toisaalta erilaisten luottojen käyttö sujuu useimmiten velallisilta ilman vaikeuksia ja vain osa joutuu velkaongelmiin. Yhteiskunnassa toimiminen ja eläminen ovat kuitenkin muuttuneet yhä lainapainotteisemmaksi (ks. esim. Houle 2014) mikä vaatii hyvää talousosaamista, sillä ”osta ensin ja maksa vasta myöhemmin” -mentaliteetti on hyvin yleinen. Kulutuksen ja siihen liittyvän velan oton avulla nuoret aikuiset yrittävätkin usein tavoitella parempaa ja huolettomampaa elämää, ja luottojen vaikutusta omaan talouteen ei aina ymmärretä (ks. esim. Lehtinen & Leskinen 2005; Lehtinen 2011; Rantala 2012).

Pikavippejä otetaan usein myös ns. pakon edestä, kun rahat ovat täysin loppussa eikä esim. ruokaan ole varaa (ks. Kaartinen & Lähteenmaa 2006; Rantala 2012). Ylivelkaantumisen riski onkin usein merkittävä etenkin parikymppisillä juuri

kotoa poismuuttaneilla nuorilla aikuisilla (Oksanen ym. 2015), jolloin pienillä käytävissä olevilla tuloilla vasta harjoitellaan taloudenhallintaa (ks. esim. Lehtinen 2011). Tässä elämänvaiheessa luottoa saa monen mielestä liian helposti, ja osa nuorista kokeekin, että luotonmyöntäjät ovat osasyllisiä velkaongelman syntyymiseen (Lehtinen & Leskinen 2005, ks. myös Rantala & Majamaa 2015).

Ongelmavelkaantumisen taustalla näyttää siis nykyään yhä useammin olevan taitamattomuus talouden hallinnassa, mutta myös olosuhteiden muutos, kuten työttömyys tai sairastuminen saattavat laukaista maksuvaikeudet (Valkama 2011a). Erityisesti niillä, joilla on velkaa usealle eri taholle, on usein vaikeuksia velkojen takaisinmaksussa (ks. Raijas, Lehtinen & Leskinen 2010). Noin 40 prosenttia väestöstä elää ilman säästöjä (Finanssialan keskusliitto 2015, 10) eli taloudellisia vaikeuksia kohdatessaan tämä väestönosa joutuu helposti maksuvaikeuksiin. Säästäjien ja sijoittajien osuus on vähentynyt erityisesti alle 25-vuotiaiden keskuudessa, kun taas yli 55-vuotiaiden keskuudessa osuus on lisääntynyt kevääseen 2014 verrattuna (emt). Toisaalta myös erilaiset yleiset elämänhallintaongelmat, kuten mielenterveysongelmat ja rahapelaaminen, näyttävät lisääntyneen velkaongelmien taustatekijöinä (ks. esim. Rantala & Tarkkala 2010).

Ennen varsinaista analyysia – kokonaiskuvan muodostamisen tueksi – esitellään tiivis tilastokatsaus pienlainojen myöntämisen ja velkomustuomioiden määrän kehityksestä suhteessa pikavippiuudistuksen ajankohtaan. Velkomustuomioaineiston luonne ja analyysin tulokset suhteutetaan myöhemmin edellä esitettävään tilastotietoon.

1.3 Tilastokatsaus

1.3.1 Pienlainojen myöntäminen

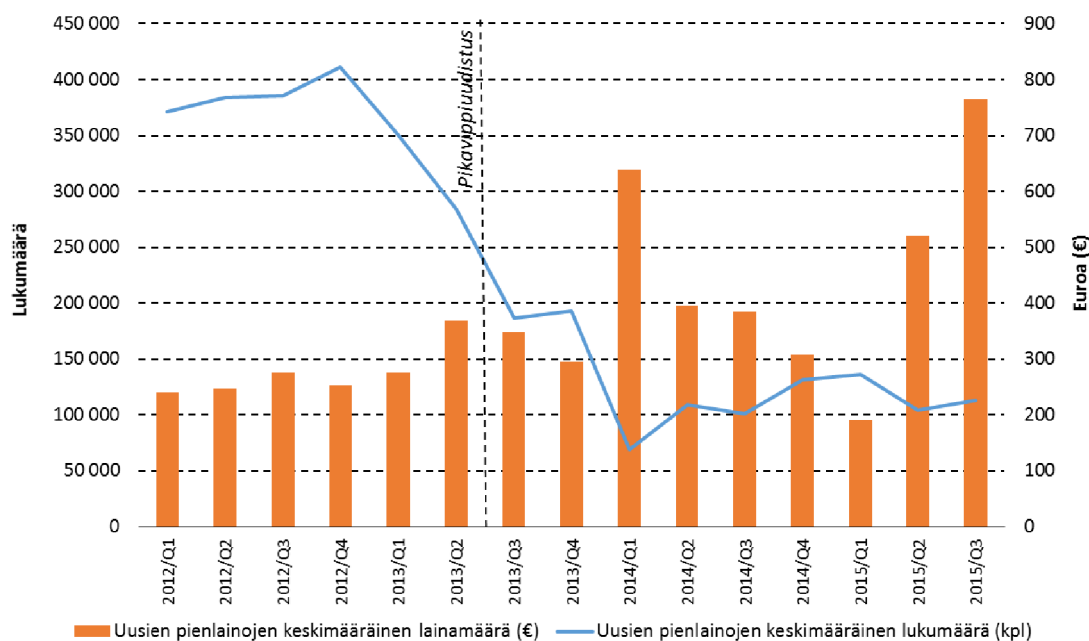
Pikaluotoilla tarkoitetaan yleensä lainamääriltään pieniä ja lyhytaikaisia, internetin tai tekstiviestin välityksellä haettavia vakuudettomia kulutusluottoja (HE 78/2012, 4). Niiden hintaan on tyypillisesti sisällynyt myös erityyppisiä kuluja ja käsittelymaksuja. Vaikka pikaluottoja ei ole määritelty yksiselitteisesti minkään tietyn euron määrän mukaisesti, esimerkiksi vuoden 2013 korkokattosääntelyn tilastollinen tarkastelu on rajattu alle 300 euron saataviin (HE 78/2012, 4). Samalla kuitenkin huomioidaan, että osa pikaluottosaatavista on korkeampia.

Pian korkokattosääntelyn jälkeen markkinoille ilmestyi niin sanottuja joustoluottoja. Ne myönnetään korkokaton välttämiseksi usein 2 000 euron suuruisina, mutta kertanosto voi olla tätä pienempi, ja asetelma muistuttaa siltä osin pikaluottoja ajalta ennen korkokaton säätämistä. Uusina kulumuotoina tällaisten lainojen myöntämiseksi on saatettu edellyttää esimerkiksi takausmaksua. Markkinoilla on myös pikaluottojen kaltaisia vertaislainoja, joissa yksityishenkilöt voivat myöntää lainaa toisille välittäjäpalvelun kautta.

Edellä (eli erityisesti korkokattosääntelyn yhteydessä) on käytetty termejä pikaluotto, ja aiemmin tässä raportissa, samoin kuin jatkossa, käytämme samasta asiasta etupäässä ilmaisua pikavippi. Se on ilmiön yleisin, mutta myös arkikielisin ilmaisu. Ennen korkokattosääntelyn voimaantuloa kyseisiä lainoja tarjonneita yri-

tyksiä edustava organisaatio oli puolestaan nimeltään Pienlainayhdistys ry. Termiä pienlaina käyttää myös Tilastokeskus, jonka luottokantatilastoja tarkastelemme seuraavaksi.

Tilastokeskuksen luottokantatilastojen (2014, 2015a) mukaan uusien pienlainojen keskimääräinen lukumäärä oli tarkasteluajanjaksolla 2012–2015 korkeimmillaan vuoden 2012 viimeisellä neljänneksellä. Tällöin uusia pienlainoja otettiin yli 400 000 (ks. kuvio 1). Tämän jälkeen pienlainojen lukumäärä kääntyi jyrkkään laskuun, ja vuoden 2014 alkupuolelta lähtien niitä otettiin keskimäärin hieman yli 100 000 kunakin neljännesvuotena (kuviossa 1 on mukana sekä pikavipit että luottolimiitit). Pienlainojen myöntäminen on siis kääntynyt laskuun jo ennen lakiuudistusta eli vuoden 2013 ensimmäisellä neljänneksellä. Kuviosta näkyy myös, että Tilastokeskuksen luottokannan mukaan yksittäisten luottojen lainamäärä on nousut pikavippiuudistuksen jälkeen keskimäärin 276 eurosta noin 427 euroon (tarkasteluajanjakso: 2012/Q1–2015/Q3), tosin vaihtelu on vuoden 2014 alusta alkaen huomattavan suurta. Kiinnostavaa on kuitenkin havaita, että etenkin vuoden 2015 kahdella viimeisellä neljänneksellä pikavippien keskimääräinen lainamäärä on kääntynyt voimakkaaseen kasvuun samalla, kun uusien luottojen kappalemäärä on pysynyt lähes samalla tasolla.

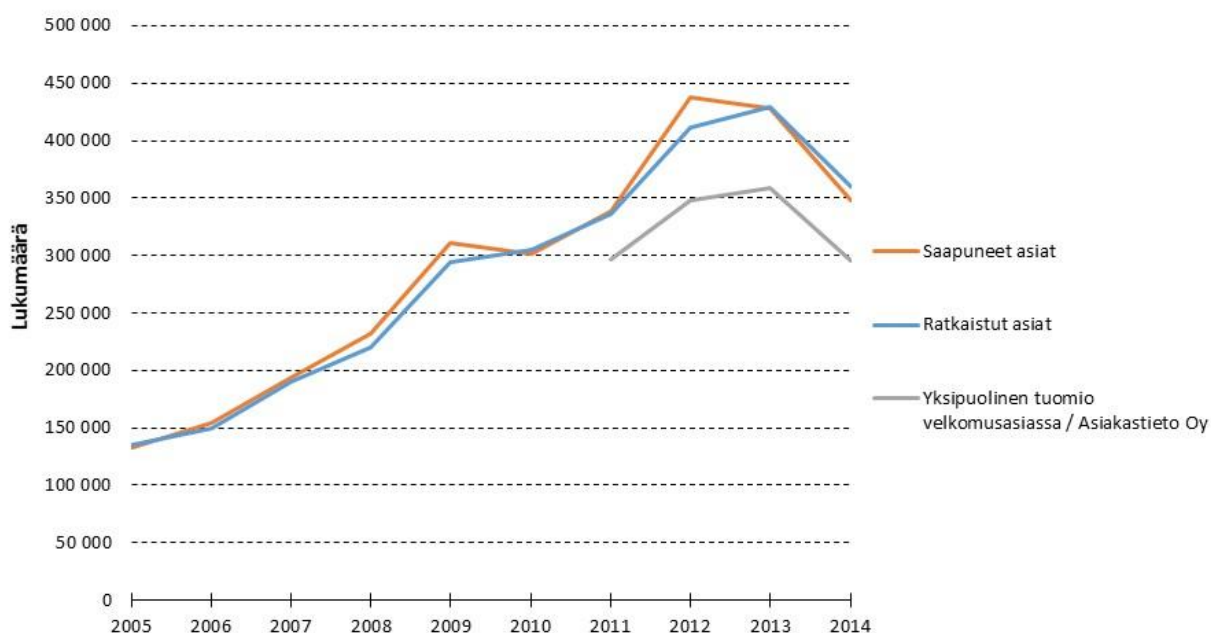
Lähde: Tilastokeskus 2014, 2015a

Kuvio 1 Pienlainayritysten myöntämien uusien luottojen keskimääräinen lainamäärä (€) ja kappalemäärä ajanjaksolla 2012/Q1–2015/Q3

1.3.2 Velkomustuomiot

Summaariset asiat ovat pääosin riidattomia velkasaatavia, jotka ratkaistaan käräjäoikeudessa kirjallisessa valmistelussa yksipuolisella tuomiolla⁶. Muiden asioiden osuus on marginaalinen. Noin neljä viidesosaa vireille tulleista summaarisista asioista ratkaistiin yksipuolisilla tuomioilla vuonna 2014⁷. Seuraavaksi yleisin ratkaisu oli asian jääminen sillensä; syynä voi olla esimerkiksi se, että velallinen maksaa velkansa tai osapuolet ovat päätyneet sovintoon (Oikeusministeriö 2015). Näitä sillensä jätettyjä asioita oli noin kuudesosa vireille tulleista summaarisista asioista vuonna 2014.

Käräjäoikeuksissa ratkaistut summaariset asiat viittaavat siis pääosin velkasaataviin. Kuten kuviosta 2 alla näkyy, ratkaistujen summaaristen asioiden määrä on käräjäoikeuksissa noussut viime vuosina selvästi vuoteen 2013 asti. Vuonna 2010 summaarisia asioita ratkaistiin 305 700 kappaletta, kun vuonna 2013 määrä oli jo 430 322. Vuonna 2014 määrä notkahti selvästi, eli ratkaistuja asioita oli enää 360 517.

Kuvio 2 Käräjäoikeuksiin saapuneiden ja ratkaistujen summaaristen asioiden sekä velkomusasioihin liittyvien yksipuolisten tuomioiden (Asiakastieto Oy, Maksuhäiriötalennustilasto) lukumäärien kehitys ajanjaksolla 2005–2014

⁶ Summaariset asiat sisältävät myös häätöjä ja virka-avun antamista, joihin ei välttämättä liity itsessään vaatimusta saatavasta, tosin häätö tulee kysymykseen yleensä kun vuokranmaksu on viivästynyt ja häätöön liittyy näin velkasaaminen. Näitä löytyi saamassamme otoksesta 18 kappaletta. Summaariset asiat muodostavat ylivoimaisesti suurimman osan kaikista riita-asioista, yhteensä noin 85 prosenttia kaikista ratkaistuista riita-asioista vuonna 2014. (Oikeusministeriö 2015.)

⁷ Myös muita asioita kuin summaarisina vireille tulleita on mahdollista ratkaista yksipuolisella tuomiolla, tosin näiden osuus oli vain noin puoli prosenttia kaikista annetuista yksipuolisista tuomioista vuonna 2014.

Lisäksi kuvio yllä kertoo, että käräjäoikeuteen *saapuneiden* summaaristen asioiden määrä on ollut suurimmillaan vuonna 2012, eli asetelma on sama kuin pienlainojen myöntämisessä edellä. Ratkaistujen asioiden vuodelle 2013 sijoittuvaa huippua selittää asian käsittelystä syntyvä luonnollinen viive. Sekä ratkaistut että saapuneet asiat laskivat jyrkästi vuonna 2014. Suuntaus edellä on yhdenmukainen edellä esitetyn havainnon kanssa, jonka mukaan pienlainojen väheneminen alkoi jo ennen pikavippiuudistusta.⁸

Suomen Asiakastieto Oy:n maksuhäiriötallennustilastojen yksipuolisten velkomustuomioiden lukumäärä noudattelee oikeusministeriön ratkaistujen asioiden kehitystä (ks. kuvio 2). Vuonna 2011 näitä yksipuolisia velkomusasioita rekisteröitiin noin 297 000, mutta vuotta myöhemmin niiden lukumäärä oli noussut lähes 50 000:lla. Hienoinen nousu jatkui vielä seuraavan vuoden, mutta vuonna 2014 yksipuolisten velkomustuomioiden lukumäärä kääntyi selvään laskuun ja kyseisenä vuonna niitä rekisteröitiin noin 295 000 kappaletta⁹.

⁸ Tosin vuoden 2012 suuria lukuja voi osaksi selittää oikeusministeriön asetus 425/2012, jolla alennettiin velallisen maksatettaviksi tulevia vastapuolen oikeudenkäyntikulujen enimmäismääriä summaarisissa asioissa. Perintätoimistot tehostivat mahdollisesti oikeudellista perintää ennen asetuksen voimaantuloa syyskuussa 2012. Kiitämme lainsäädäntöneuvos Katri Kummoista oikeusministeriöstä tästä huomiosta.

⁹ Ks. alaviite 5 maksuhäiriömerkintöjen tarkastelun sivuuttamisesta.

2 TUTKIMUSASETELMA

2.1 Velkomustuomioaineiston rakentuminen

2.1.1 Poiminta ja koodaaminen

Velkomustuomioaineisto koostuu Oikeusrekisterikeskukselta tilatusta 2 000:sta¹⁰ kärjäoikeuksien ratkaisemasta velkomusasiasta. Asiakirjat poimittiin systemaattisella satunnaisotoksella DMT Tuomaksen tietokannasta kahdelta eri ajanjaksoilta: ensimmäiset tuhat velkomustuomiota ajalta 1.7.2012–30.6.2013 ja toinen tuhannen erä heti ensimmäisen jakson jälkeen 1.7.2013–30.6.2014. Aineiston havaintoyksikkönä oli velkomustuomioasiakirjan diaarinumero.

Kunkin velkomustuomion vastaajasta eli velallisesta aineistoon koodattiin sukupuoli, ikä ja asuinpaikka (luokittelusta ks. Tilastokeskus 2015b & 2015c). Alkuperäisvelkojat luokiteltiin seuraavan ryhmittelyn mukaisesti: asuminen (vuokratulot, sähkökulut ja muut kulut erikseen); telepalvelut (mukaan luettuna operaattoreiden TV-palvelut); sanoma- ja aikakauslehdet; etämyynti; luotonantoyritys (vakuudettomat pikavipit ja kulutusluotot); luottokunta/luottokorttivelka; pankki tai vastaava rahoitusyhtiö luotonantajana; velkakirjat; muut pankkiasiat; terveystalvet; muu ja tuntematon. Ryhmittelyn perusteet avataan tarkemmin liitteessä 1. Kantajana toimi käytännössä lähes aina perintätoimisto. Niistä koodattiin tieto itse toimistosta, mutta myös tieto siitä, perikö se velkaa toimeksiantona vai oliko saatava myyty sille.

Velkomustuomioista kirjattiin myös tuomion antanut kärjäoikeus, tuomionantopäivämäärä, asian vireille tulon päivämäärä, velan/velkojen pääoma(t) ja kaikkien tuomion sisältämien pääomien yhteenlaskettu summa ja lukumäärä sekä edellä esitellyn listan mukaisesti kunkin pääoman alkuperäinen velkoja muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta¹¹. Lisäksi kustakin velkomustuomiosta koodattiin pääomaan liittyvät yhteenlasketut viivästys- ja pääomakorot, pääomakulut, perintä- ja muistutuskulut sekä asian oikeudenkäyntikulut.¹²

Osa tuomioista oli annettu kahdelle henkilölle (n=22) liittyen pääasiassa vuokranmaksuun (n=10) ja pankin velkakirjoihin (n=4). Joka toinen näistä velkomustuomioista koodattiin miesvastaajan ja joka toinen naisvastaajan nimiin. Jos vastaajat olivat samaa sukupuolta eikä alkuperäistä velallista ollut mahdollista saada selville, kirjattiin velka velkomustuomiossa ensimmäisenä mainitulle velalliselle.

¹⁰ Saimme 1 954 velkomustuomiota.

¹¹ Velkomustuomioista 1,6 prosentissa (n=32) oli useita eri pääomia (2–16 pääomaa), joissa pääomat oli laskettu yhteen. Näissä tuomiolauselmissä oli tieto kaikkien pääomien yhteenlasketusta summasta ja listaus alkuperäisistä velkojista, mutta yksittäisten pääomien kohdalla alkuperäistä velkojaa ei pystytty nimeämään. Näiden pääomien keskiarvo oli 836 euroa: minimiarvo oli 102 euroa, maksimiarvo oli 3 705 euroa ja keskihajonta 1 001 euroa.

¹² Pääomakulujen ja -korkojen osalta on huomioitava että useissa tapauksissa, varsinkin pienlainoissa, lainan hinta ei muodostu niinkään koron vaan erilaisten kulujen ja käsittelymaksujen kautta. Nämä ilmoitetaan usein osana lainan kokonaispääomaa eikä erikseen pääomakuluina tai -korkoina. Tämän vuoksi aineiston perusteella ei ole mahdollista analysoida tai kommentoida tarkemmin pienlainojen hintakehitystä.

Lisäksi käsittelyyn otettiin mukaan vain ne yksityisoikeudelliset velat, jotka eivät liittyneet yritystoimintaan (58 tapausta rajautui tarkastelujen ulkopuolelle). Aineistoista poistettiin myös tapaukset, joissa velkomustuomioon ei ollut merkitty vastaajan ikää (n=19). Näistä miehiä oli 11 ja naisia 8. Näiden rajausten jälkeen lopullisessa aineistossa on mukana 1 877 velkomustuomioasiakirjaa.

Taulukko 1 alla esittää velkomustuomioiden jakautumisen eri neljännes- ja puolivuotiskausille.

Taulukko 1 Velkomustuomioiden osuuksien jakautuminen eri tuomionantoajankohdille sekä kahdeksan- että neljäloukkaisina ajanjaksolla 7/2012–6/2014, % (n=1 877)

Velkomustuomion anto- ajankohta (neljännesvuosi)	%	Velkomustuomion anto- ajankohta (puolivuosi)	%
7–9/2012	13,4		
10–12/2012	13,3	7–12/2012	26,7
1–3/2013	10,9		
4–6/2013	12,3	1–6/2013	23,2
7–9/2013	13,5		
10–12/2013	14,2	7–12/2013	27,8
1–3/2014	12,7		
4–6/2014	9,6	1–6/2014	22,4
Yhteensä	100,0		100,0
n	1 877		1 877

Satunnaisotannalla poimitut velkomustuomiot eivät ole tuomion antoajankohdan perusteella jakautuneet tasaisesti¹³. Se on kuitenkin hyvä asia, sillä jakautuminen on kohtalaisen yhdenmukainen sen kanssa, mitä aiemmin esitettiin summaaristen asioiden vähenemisestä yleisesti. Neljännesvuosittain tarkasteltuna eniten velkomustuomioita aineistossamme oli annettu vuoden 2013 viimeisellä neljänneksellä (14,2 %) ja toiseksi eniten saman vuoden kolmannella neljänneksellä (13,5 %). Vähiten velkomustuomioita oli annettu tarkasteluajanjakson lopussa eli vuoden 2014 toisella neljänneksellä (9,6 %). Tämä notkahdus näkyy myös summaarisia asioita esittävässä kuviossa (kuvio 2). Puolivuositaisista osuuksista tarkasteltaessa eniten velkomustuomioita oli annettu sekä vuosien 2012 että 2013 loppupuolella (26,7 % ja 27,8 %). Sen sijaan keskimääräistä vähemmän niitä aineistomme perusteella annettiin vuosien 2013 ja 2014 alkupuoliskolla (23,2 % ja 22,4 %).

¹³ Tarkemmat annettujen velkomustuomioiden kuukausikohtaiset osuudet tutkimusajankohdalta löytyvät liitetaulukosta 1.

2.2 Tutkimuskysymykset

2.2.1 Yleiskuva velkomustuomioiden veloista ja velallisista

Analyysiosion aluksi kysymme, *minkälaisista veloista velkomustuomiot koostuvat*. Tämä analyysi kattaa koko aineiston kahden tarkasteluvuoden ajalta. Siinä ei siis eritellä ajallista muutosta, mutta velkomustuomioiden ja pääomien suuri määrä mahdollistavat moninaisia analyyskejä. Pyrkimys on luoda kokonaiskuva siitä, minkälaisista asioista velkomustuomioita ylipäänsä annetaan ja missä suhteessa ne ovat toisiinsa. Aineistoa analysoidaan etupäässä alkuperäisen velkojan, pääomien suuruuden ja velallisen (eri ikäluokat ja sukupuoli) näkökulmasta.

Näkökulmasta riippuen eri velkatyypit (ks. liite 1) saavat erilaisen painoarvon. Selvitämme, painottuvatko nuorilla velallisilla velkomustuomioissa eri velkatyypit kuin vanhemmilla ja naisilla eri kuin miehillä. Samoin tutkimme, vaihteleeko pääomien keskimääräinen suuruus sukupuolen, ikäryhmän ja velkatyyppin mukaan. Laskemme myös kunkin velkatyyppin niin sanotun kokonaisvelkatakaan, jolloin saamme realistisemman kuvan siitä, minkälaisista yhteenlasketuista summista velkomustuomioiden pääomat kaiken kaikkiaan koostuvat.

2.2.2 Pikavippiuudistuksen vaikutukset velkomustuomioiden valossa

Yksi tutkimuksen keskeinen tarkoitus on arvioida vuonna 2013 kesäkuussa voimaan tulleen pikavippiuudistuksen¹⁴ vaikutuksia velkaongelmiin siltä osin kuin ne näkyvät velkomustuomioissa. Tarkastelun kohteena ovat tältä osin luotonantoyrityksiin liittyvien velkomustuomioiden osuuksissa ja pääomissa tarkasteluajanjaksoilla tapahtuneet mahdolliset muutokset, joita tarkastellaan ikäluokittain. Kysymme siis: *Onko pikavippeihin liittyvissä velkapääomien lukumäärissä tai suhteellisissa osuuksissa (muihin velkaantumisen muotoihin verrattuna) tapahtunut muutosta lainuudistuksen jälkeen*. Tämän lisäksi kysymme: *Onko kyseisellä lainmuutoksella ollut vaikutusta luotonantoyrityksiltä peräisin olevien velkapääomien keskimääräiseen suuruuteen*.

Analysoimme ajallisesti myös asumiseen ja etämyyntiyrityksiin liittyviä velkaosuuksia. Jos löydämme samanlaisia ajallisia muutoksia eri velkatyypeistä, pikavippiuudistuksella ei ole ehkä ollutkaan vaikutusta luotonantoyrityksien pääomiin liittyviin muutoksiin, vaan ne ovat liittyneet ennemminkin yleisempiin ongelmavelkaantumisessa.

Lainmuutoksen vaikutuksista pienlainamarkkinoihin ja niiden kautta velkaantumiseen on esitetty erilaisia arvioita. Lähtökohtana oli oletus, että pienlainojen tarjonta ja sen myötä velkomustuomiot vähenevät. Tarkoitus ei ollut kokonaan tukahduttaa alan toimintaedellytyksiä, vaan parantaa lainansaannin ehtoja kuluttajille. Lainvalmistelun esitöissä Pienlainayhdistys oli kuitenkin sitä mieltä, että pienlainat poistuvat markkinoilta kokonaan kannattamattomina. (HE 78/2012, 14.) Hallituksen esityksen mukaan hintasääntely voi kuitenkin johtaa siihen, että kaikki kuluttajat eivät voi saada enää luottoa. Tätä pidettiin silti pitkällä tähtäimellä kuluttajien edun mukaisena, jos takaisinmaksuun ei ole edellytyksiä. (HE 78/2012, 14–16.) Yhtenä

¹⁴ HE 78/201, Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun, eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain sekä korkolain 2 §:n muuttamisesta.

mahdollisena vaikutuksena tuotiin esiin, että lainanottajat saattavat siirtyä laina-ajaltaan pidempiin (TaVM 15/2012, 6) ja euromääräisesti suurempiin vippeihin, jonka myötä velkaantumisongelma voi kasvaa¹⁵. Tähän tosin pyrittiin puuttumaan esitöissä, sillä korkokattoa nostettiin työryhmämietinnön ehdottamasta 1 000 eurosta 2 000 euroon, jotta luottotarjonta ei siirtyisi hintasääntelyn ulkopuolelle jääviin, suurempiin luottoihin (HE 78/2012, 12). Vertailemme raportin lopussa näitä esitettyjä vaihtoehtoja saamiimme tuloksiin.

2.3 Aineiston karkea yleiskuva

Pääomat. Velkomustuomioista 77,5 prosentissa oli yksi pääoma. Näin ei suinkaan ole aina, sillä 22,5 prosentissa pääomia oli useampia (ks. taulukko 2). Velkomustuomioista kahdeksassa prosentissa oli kaksi (n=144), noin viidessä prosentissa kolme (n=87) ja kolmessa prosentissa neljä pääomaa (n=63). Vähintään viisi pääomaa löytyi enää noin seitsemässä prosentissa velkomustuomioista (n=128). Yhdessä tuomiossa oli jopa 52 eri pääomaa ja useita eri alkuperäisvelkoja¹⁶. Toisinaan velallinen ehti maksaa pääoman pois oikeusprosessin aikana, jolloin pääoman suuruus oli nolla euroa, mutta maksettavaksi jäi vielä esimerkiksi oikeudenkäyntikulut. Tällaisia tapauksissa aineistossa oli 0,5 prosenttia (n=9).

¹⁵ Esimerkiksi Takuu-Säätiön kommentti, Pikaluottolainsäädännön muuttaminen, lausuntotiiivistelmä 30/2012, 10.

¹⁶ Alkuperäisvelkojina oli muun muassa tele-palveluihin, terveyspalveluihin, asumiseen ja luotonantoyritykseen liittyviä yrityksiä.

Taulukko 2 Velkomustuomioiden ja niihin sisältyvien pääomien lukumäärä ja osuus (%) (n=1 877)

Velkomustuomioissa pääomia	Velkomustuomioita (n)	Velkomustuomioita, osuus (%)	Pääomia (n)	Pääomia, osuus (%)
1	1 454	77,5	1 454	43,9
2	145	7,7	290	8,8
3	87	4,6	261	7,9
4	63	3,4	252	7,6
5	42	2,2	210	6,3
6	20	1,1	120	3,6
7	15	0,8	105	3,2
8	14	0,7	112	3,4
9	10	0,5	90	2,7
10	5	0,3	50	1,5
11	3	0,2	33	1,0
12	4	0,2	48	1,5
13	3	0,2	39	1,2
14	3	0,2	42	1,3
15	4	0,2	60	1,8
16	1	0,1	16	0,5
18	1	0,1	18	0,5
20	1	0,1	20	0,6
37	1	0,1	37	1,1
52	1	0,1	52	1,6
Yhteensä	1 877	100,0	3 309	100,0

Eniten useamman kuin yhden pääoman velkomustuomioita löytyi 45–54-vuotiaiden (26,1 %) ja vähiten 18–24-vuotiaiden ikäryhmästä (16,3 %). Miehet ja naiset eivät eroa toisistaan tarkasteltaessa näitä yli yhden pääoman osuuksia (ks. liitetaulukko 2a). Velkomustuomioissa oli yhteensä 3 309 pääomaa eli keskimäärin 1,8 pääomaa per velkomustuomio.

Pääomat ketjuuntuivat erityisesti vuokraan ja operaattoriyrityksiin liittyvissä velkomustuomioissa, eli samassa velkomustuomioissa oli tällöin useita maksamattomia vuokrasaattavia tai liittymään liittyviä puhelinlaskuja. Erityisesti jälkiperintään liittyvissä velkomustuomioissa saattoi olla useita pääomia ja alkuperäisvelkoja. Näissä tapauksissa kantaja eli perintätoimisto oli aina sama.

Sukupuoli, ikä ja alueellisuus. Miehiä koskevia velkomustuomioita oli 1 012 kappaletta eli 53,9 prosenttia, ja naisia koskevia velkomustuomioita oli 865 eli 46,1 prosenttia. Aineiston velalliset olivat tuomionantovuonna 18–77-vuotiaita, ja iän keskiarvo oli 37,8 vuotta (keskihajonta 13,5 vuotta). Velallisista noin viidesosa oli 18–24-vuotiaita (20,6 %), noin neljäsosa 25–34-vuotiaita (26,0 %), noin viidesosa 35–44-vuotiaita (20,9 %) ja 45–54-vuotiaita (19,6 %), kymmenesosa 55–64-vuo-

tiaita (9,6 %) ja vain 3,3 prosenttia vähintään 65-vuotiaita. Koska velalliset painotuvat nuorempiin ikäryhmiin, yhdistämme kaksi vanhinta ikäryhmää yhdeksi, vähintään 55-vuotiaiden ikäryhmäksi (ks. liitetaulukko 2b).

Asuinalueista Etelä-Suomi nousi vahvasti esille. Yli puolet velkomustuomioista annettiin Etelä-Suomessa asuville; lähes kolmasosa Helsingissä tai Uudellamaalla asuville (32,2 %) ja noin viidesosa (21 %) muualla Etelä-Suomessa asuville. Neljäsosa aineiston velallisista asui Länsi-Suomessa (25,1 %). Pohjois- ja Itä-Suomessa asuvien osuus velkomustuomion saaneista oli hieman yli viidesosa (21,3 %), kun taas ahvenanmaalaisten velallisten osuus oli hyvin pieni (0,2 %). Asuinpaikka oli tuntematon reilusti alle prosentilla (0,2 %). Tällöin osoitetieto puuttui, koska kyseessä oli turvakiellossa oleva henkilö tai henkilö oli muuttanut ulkomaille (liitetaulukko 2b).

Lisäksi liitetaulukossa 3 on nähtävissä, miten velkomustuomioiden osuudet vaihtelevat käräjäoikeuksittain. Velkomustuomiot olivat yleisimpiä Helsingin (14,2 %), Pirkanmaan (10,8 %) ja Varsinais-Suomen (8,0 %) käräjäoikeuksissa. Ahvenanmaan ja Keski-Pohjanmaan käräjäoikeuksissa langetettiin yhteensä prosentti kaikista velkomustuomioista (0,2 ja 0,8 %).

2.4 Analyysi

2.4.1 Analyysin lähtökohdat ja menetelmät

Velkomustuomioiden pääomia ja velkatyyppejä eli alkuperäisiä velkoja pyritään hahmottamaan eri näkökulmista käsin. Velkatyyppejä tarkastellaan muun muassa ikäryhmittäisten ja sukupuolittaisten prosentiosuuksien avulla. Tutkimuksessa vertaillaan myös eri velkatyyppien pääomista laskettuja euromääräisiä keskilukuja, kuten keskiarvoja (ka) ja mediaaneja (md), ja niitä esitetään ikäryhmittäin ja sukupuolen mukaan.

Pikavippiuudistukseen liittyvää ajallista muutosta¹⁷ analysoidaan lähinnä suhteessa luotonantoyrityksiltä peräisin oleviin saattaviin. Ensin ajallinen vertailu koskee luotonantoyrityksiin liittyvien pääomien lukumäärissä tapahtunutta muutosta, ja tämän jälkeen pääomien suuruuksissa tapahtunutta muutosta. Pääomien suuruuksien ajallista kehitystä seurataan ensin keskilukujen avulla, minkä jälkeen analyysi kohdistuu alle 400 euron ja vähintään 400 euron velkapääomien osuuk-sien suhteelliseen muutokseen.

Velkomustuomioiden pääomia analysoidaan kautta raportin kahdella eri tavalla. Yhden tavan mukaan pääomia eritellään velkomustuomioittain eli velallisten mukaan, eli tällöin lasketaan yhteen kaikki velkomustuomion sisältämät pääomat. Lisäksi tarkastellaan velkatyyppien osuuksia velallisten mukaan. Toisessa näkökulmassa tarkastelun kohteena on jokainen yksittäinen pääoma¹⁸ riippumatta siitä, miten ne jakaantuvat velkomustuomioihin.

¹⁷ Lakiuudistus tuli voimaan 1.6.2013, mutta kesän 2013 neljännesvuosittainen katkaisupiste aineistossa on 30.6.2013. Tällä ei kuitenkaan ole analyysin kannalta merkitystä, sillä velan erääntyessä menee useampi kuukausi ennen kuin se johtaa velkomustuomioon.

¹⁸ Pääomia kussakin velkomustuomioissa oli 1–52 kappaletta (ks. taulukko 2).

Sukupuolten välisten keskiarvojen eroja testaamme t-testin ja ikäryhmien välisiä eroja F-testin avulla¹⁹. Yksittäisten ikäryhmien välisiä eroja testaamme Sidakin-testin avulla (ks. Kremelberg 2011). Lisäksi joissain taulukoissa raportoimme χ^2 -testin avulla, onko ryhmien välillä eroja. Esitämme suurimmassa osassa taulukoista tähtien avulla testien p-arvot, jotka ilmoittavat, ovatko keskiarvojen tai prosenttiosuuksien erot tilastollisesti merkitseviä eli yleistettävissä perusjoukkoon.

2.4.2 *Analyysin rajoitukset*

Aineiston tulkinnassa on hyvä ottaa huomioon, että pikavippiuudistuksen vaikutusten näkymiselle ei ole mahdollista esittää selkeää ajankohtaa, vaan vaikutukset näkyvät asteittain. Kestää keskimäärin pari kuukautta ennen kuin maksamaton lainaerä päättyy haastehakemuksen myötä vireille kärjäoikeuteen. Kärjäoikeudelta menee puolestaan keskimäärin 2,5 kuukautta (Helsingissä peräti 4,8 kk) ratkaista asia (Oikeusministeriö 2015). Kärjäoikeuksien käsittelyajoissa on siis keskinäistä vaihtelua, samoin siinä, kuinka ripeästi velkoja jättää saatavista haastehakemuksen kärjäoikeuteen (sikäli kuin se päättää niin tehdä). Prosessi myöskin hidastuu, jos velkasaatavia myydään. Lisäksi osa aineiston velallisista on ehkä kyennyt suoriutumaan ensimmäisten erien maksuista tai on sopinut maksujärjestelyihin muutoksia ennen kuin tie on tullut lopullisesti vastaan. Karkeasti voi kuitenkin olettaa, että pikavippiuudistuksen mahdolliset vaikutukset alkaisivat näkyä viimeistään vuonna 2014 – ottaen myös huomioon, että pienlainojen tarjonta alkoi Tilastokeskuksen luottokannan mukaan vähentyä jo ennen lakiuudistusta (ks. kuvio 2).

Kuten edellä mainittiin, aineiston pääomia on saatettu jo lyhentää ennen kuin saatava on päätenyt oikeudelliseen perintään. Näin ollen velkomustuomioon kirjattun pääoman suuruudesta ei voi suoraan päätellä alkuperäisen velkapääoman suuruutta. Analyysit ovat pääomien osalta tässä mielessä suuntaa-antavia. Sama lyhentämisen mahdollisuus on toki vallinnut myös aikana ennen pikavippiuudistusta, joten sikäli kun analyysit ilmentävät selkeitä kehitystrendejä, voidaan olettaa, että muutokset ovat ”aitoja” ja yhteydessä pikavippiuudistukseen.

Lisäksi on hyvä ottaa huomioon, että perintälakiin (Laki saatavien perinnästä 22.4.1999/513) tehtiin vuonna 2013 uudistuksia, joilla haluttiin rajoittaa perinnän kustannuksia. Laki tuli voimaan vain pari kuukautta ennen pikavippilakia. Uudistuksessa perintäkulujen määrälle annettiin enimmäisrajat sekä velalliselle oikeus pyytää vapaaehtoisen perinnän keskeyttämistä. Perintäalan edustajat arvelivat, että lain vuoksi velat saattaisivat siirtyä oikeudelliseen perintään aiempaa nopeammin, ruuhkauttaa oikeuslaitosta ja lisätä maksuhäiriömerkintöjen määrää. Toisaalta oikeuslaitoksen edustajien mukaan lakimuutos ei tulisi lisäämään summaaristen velkomusasioiden määrää merkittävästi, vaikkakin määrä saattaisi kasvaa jossain määrin väliaikaisesti. (LaVM 14/2012, 3.) Lisäksi ajateltiin, että muutokset saattavat hillitä koviin perintäkuluihin perustuvaa luotonantoa, eli näiden karsiutuminen voisi vähentää velkomusasioiden määrää (HE 57/2012, 23). Perintälain uudistus on siis

¹⁹ T-testin avulla testataan kahden ryhmän ja F-testin avulla useamman ryhmän keskiarvojen saman- tai erilaisuutta. Toisin sanoen testaamme, ovatko pääomien keskiarvot tilastollisesti merkitsevästi erisuuruisia sukupuolen/ikäryhmän luokissa.

arvioiden mukaan voinut vaikuttaa velkomustuomioiden määrään monin, vastakkaisinkin tavoin, eikä sen vaikutuksia ole tässä tutkimuksessa mahdollista erottaa pikavippilain vaikutuksista velkomustuomioiden määrien kehitykseen.

3 VELALLISTEN VELKAPÄÄOMAT YLEISESTI

3.1 Velallisten velkapääomat velkomustuomioittain

Koko tarkastelujaksolla velkapääoman tai -pääomien keskiarvo (ka) yhtä velkomustuomiota (eli velallista) kohden oli 896 euroa ja mediaani (md) 253 euroa (ks. taulukko 3). Miehillä pääoman suuruus oli keskiarvolla mitattuna 1 030 euroa ja naisilla 740 euroa, ja mediaanit olivat vastaavasti 255 ja 249 euroa.

Taulukko 3 Pääomien keskiarvot ja mediaanit (€) velallisten joukossa sukupuolen ja ikäryhmän mukaan (n=1 877)

	%	Velalliset Keskiarvo (€)	Mediaani (€)
Sukupuoli			
Miehiä	53,9	1 029,5	255,0
Naisia	46,1	740,0	249,0
Ikäryhmä			
18–24-vuotiaat	20,6	296,3	170,7
25–34-vuotiaat	26,0	608,4	249,5
35–44-vuotiaat	20,9	1 155,5	285,4
45–54-vuotiaat	19,6	1 441,6	340,8
+55-vuotiaat	13,0	1 181,9	342,1
Yhteensä	100,0	896,1	252,9
n	1 877	1 877	1 877

Nuorimmalla 18–24-vuotiaiden ikäryhmällä oli keskimääräisesti pienimmät velkapääomat (296 €), kun taas eniten velkasaatavia löytyi keskimäärin 45–54-vuotiaiden ikäryhmässä (1 442 €). Tähän ikäryhmään kuuluvien velkomustuomioiden pääomien summa oli siis lähes viisinkertainen nuorimpaan ikäryhmään verrattuna (taulukko 3). Pääomien mediaaneja tarkasteltaessa erot vanhimman ja nuorimman ikäryhmän välillä olivat korkeintaan kaksinkertaiset; 18–24-vuotiailla 171 euroa ja vähintään 55 vuotta täyttäneillä 342 euroa.

3.2 Kaikkien velkapääomien jakautuminen

Taulukon 2 mukaan yli viidesosassa velkomustuomioista (22,5 %) oli useampia kuin yksi pääoma. Seuraavaksi tarkastelu kohdistuu kaikkiin 3 309 pääomaan. Pääomien jakautumista tarkastellaan sukupuolen ja ikäryhmän mukaan. Toisin

sanoen aineistossa on useampaan otteeseen ne velalliset, joilla on enemmän kuin yksi pääoma velkomustuomiossa.

Kaikista pääomista 56,1 prosenttia kuului miehille ja 43,9 prosenttia naisille (ks. taulukko 4). Eniten yksittäisiä velkapääomia kertyi 25–34-vuotiaille (24,8 %) ja vähiten 55 vuotta täyttäneille (13,9 %). Kaikkien pääomien keskiarvo oli 626 euroa ja mediaani 171 euroa, eli luvut olivat matalammat kuin edellä, jossa pääomia tarkasteltiin velkomustuomiota kohden.

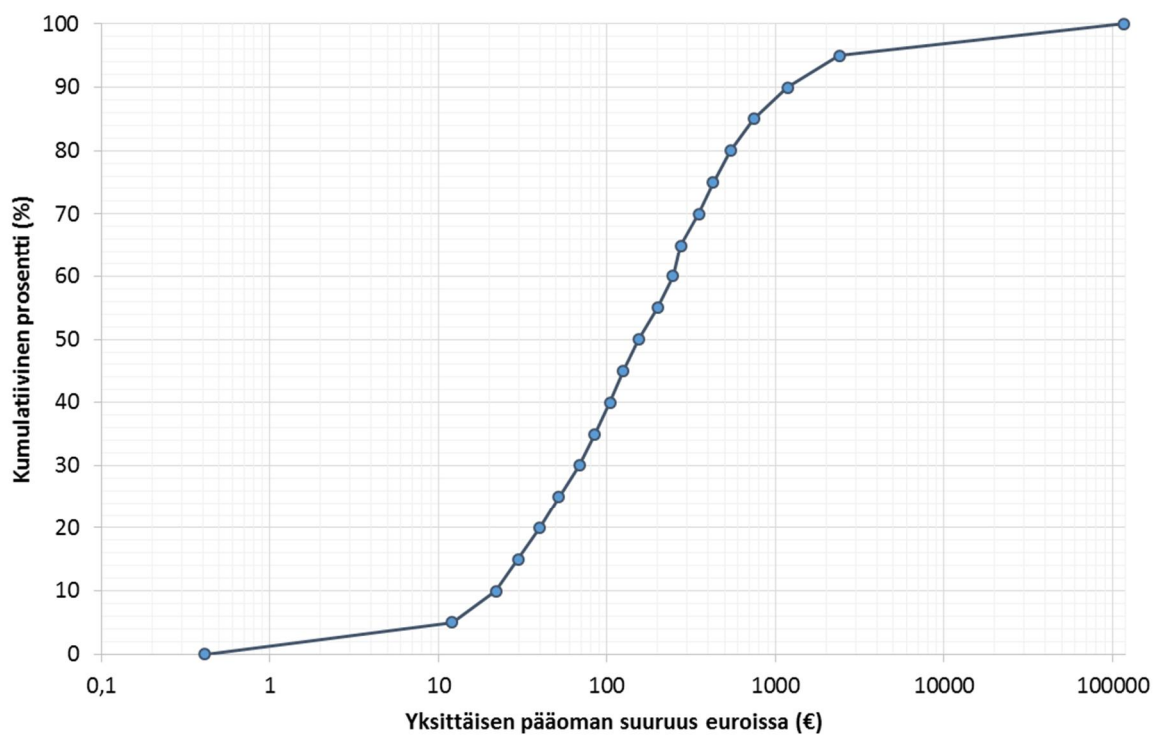
Kuten velkomustuomioihin sidotussa tarkastelussa edellä, myös kaikkien yksittäisten pääomien suhteen miehillä oli keskiarvoltaan korkeammat velkapääomat (663 euroa) kuin naisilla (577 euroa). Mediaaneja tarkasteltaessa naisten yksittäiset velat (187 euroa) olivat kuitenkin suuremmat kuin miesten (158 euroa).

Taulukko 4 Yksittäisten pääomien keskiarvot ja mediaanit (€) sukupuolen ja ikäryhmän mukaan (n=3 309)

	Velkomustuomioiden kaikki pääomat		
	%	Keskiarvo (€)	Mediaani (€)
Sukupuoli			
Miehiä	56,1	663,2	158,4
Naisia	43,9	577,2	187,4
Ikäryhmä			
18–24-vuotiaat	19,3	249,6	125,0
25–34-vuotiaat	24,8	455,3	166,4
35–44-vuotiaat	21,6	729,2	210,7
45–54-vuotiaat	20,3	910,0	170,5
+55-vuotiaat	13,9	874,5	190,2
Yhteensä	100,0	625,5	170,5
n	3 309	3 309	3 309

Keskiarvoltaan korkeimmat keskimääräiset velkapääomat löytyvät 45–54-vuotiailla (910 €), kuten velkomustuomiokohtaisessa tarkastelussa edellä (1 442 €). Sen sijaan korkeimmat mediaaneihin perustuvat keskimääräiset pääomat löytyvät nyt 35–44-vuotiaiden ikäryhmästä (211 €), kun velkomustuomioita tarkasteltaessa ne löytyivät 55 vuotta täyttäneiden ikäryhmästä (342 €). Pienimmät pääomat löytyivät jälleen 18–24-vuotiaiden joukosta; keskiarvo oli 250 euroa ja mediaani 125 euroa (ks. taulukko 4).

Suurimmassa osassa velkomustuomioita pääomat oli mahdollista kohdentaa alkuperäisvelkojan mukaan (n=1 845). Pääomia näissä velkomustuomioissa oli yhteensä 3 149 kappaletta. Kuviossa 3 esitetään näiden yksittäisten pääomien euromääräinen kumulatiivinen prosenttijakauma, ja kuten kuvioista on nähtävissä, suurin osa pääomista sijoittuu 10–1 000 euron välimaastoon. Alle 1 000 euron suuruisia pääomia oli 88,5 prosenttia, alle 100 euron suuruisia pääomia oli 37,9 prosenttia ja alle 20 euron pääomia oli 9,0 prosenttia kaikista pääomista. Vain viisi prosenttia pääomista sijoittui 2 400–117 000 euron väliin.

Kuvio 3 Velkomustuomioiden pääomien kumulatiivinen jakautuminen (n=3 149) (logaritminen asteikko)

4 VELKATYYPIT YLEISESTI

4.1 Eri velkatyypin suhteelliset osuudet

4.1.1 Tarkastelu velkomustuomioittain

Seuraavaksi tarkastelemme velkapääomien osuuksia velkatyypeittäin, mitkä puolestaan perustuvat alkuperäisvelkojen luokitteluun (ks. liite 1). Etsimme vastausta kysymykseen, *mille taholle velkomustuomioiden velalliset olivat alun perin velkaa*. Taulukossa 5 esitetään eri velkatyypin osuudet velallisen sukupuolen ja ikäryhmän mukaan siten, että alkuperäisvelkoja on tarkasteltu velkomustuomioittain. Näin analysoituna lähes puolella velallisista (47,3 %) oli jotain luotonantoyrityksiin liittyvää velkaa. Toiseksi yleisin velkojaryhmä oli etämyyntirytykset (14,0 %) ja kolmanneksi yleisimpiä olivat telepalveluihin liittyvät velat (10,9 %). Alle prosentilla velallisista oli velkakirjoihin liittyviä pääomia (0,9 %). Kannattaa huomioida, että taulukon 5 sarakeprosentit eivät summaudu sataan, sillä 22,5 prosentilla velallisista oli velkaa useammalle kuin yhdelle alkuperäisvelkojalle.

Mies- ja naisvelalliset erottuivat toisistaan erityisesti asumiseen ja etämyyntiin liittyvissä veloissa (taulukko 5). Miehillä oli velkomustuomioissa lähes kaksi kertaa useammin asumiseen liittyviä velkapääomia kuin naisilla (11,9 vs. 6,7 %). Sen sijaan lähes joka viidennen naisvelallisen ainakin yksi velkomustuomion pääomista liittyi etämyyntiin (19,1 %), kun taas miehillä vastaava osuus jäi 9,6 prosenttiin.

Taulukko 5 Alkuperäisvelkojat velkomustuomioissa sukupuolen ja ikäryhmän mukaan (%) (n=1 877)

Alkuperäisvelkoja	Sukupuoli			Ikäryhmät					p-arvo ¹⁾	Kaikki
	Mies	Nainen	p-arvo ¹⁾	18-24-v.	25-34-v.	35-44v.	45-54-v.	+55 v.		
Asuminen	11.9	6.7	***	6.0	9.4	10.2	11.7	10.7	-	9.5
Sähkö	4.2	2.4	*	2.6	2.9	3.6	4.1	4.1	-	3.4
Vuokra, vastikkeet ym.	6.3	3.3	**	3.1	5.9	5.4	6.0	4.5	-	5.1
Muu asuminen	2.9	1.5	*	1.6	1.6	2.6	2.7	3.3	-	2.2
Telepalvelut	11.7	10.1	-	9.6	11.7	12.2	10.9	9.5	-	10.9
Sanoma-/aikakausilehdet	3.4	2.4	-	1.0	1.8	4.6	4.1	3.7	*	2.9
Etämyynti	9.6	19.1	***	16.6	18.2	13.5	10.1	7.8	***	14.0
Luotonantoyritys	47.4	47.1	-	64.3	44.5	41.1	40.8	45.7	***	47.3
Luottokunta/luottokorttivelka	5.3	5.1	-	1.3	4.7	6.6	7.6	6.6	**	5.2
Pankki tai rahoitusyhtiö luotonantajana	3.7	3.6	-	0.3	2.9	4.9	4.9	6.6	***	3.6
Velkakirja	1.1	0.7	-	0.3	0.6	1.0	1.6	1.2	-	0.9
Muu pankkiasia	0.4	0.5	-	0.0	1.0	0.8	0.0	0.0	-	0.4
Vertaislaina	0.5	0.2	-	0.0	0.4	0.3	0.5	0.8	-	0.4
Terveyspalvelut	1.2	0.9	-	0.8	1.4	1.0	0.5	1.7	-	1.1
Muu (esim. vakuutukset)	7.3	7.9	-	4.7	4.5	9.4	12.0	8.6	***	7.6
Tuntematon	1.4	0.9	-	0.0	1.0	1.0	1.6	2.9	*	1.2
Kaikki (n)	1012	865		386	488	392	368	243		1877

¹⁾ Ilmoittaa χ^2 -testin tuloksen p-arvon merkitsevyytason: * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Velallisten välillä löytyy enemmän eroja ikäryhmittäin kuin sukupuolittain tarkasteltuna (ks. taulukko 5). Kaikissa ikäryhmissä luotonantoyritykset muodostivat kappalemääräisesti suurimman velkatyyppin, mutta 18–24-vuotiaiden ikäryhmässä jopa 64,3 prosentilla velallisista ainakin yksi pääoma oli peräisin luotonantoyrityksiltä. Myös etämyyntiin liittyvissä pääomissa oli selkeää ikäryhmittäistä vaihtelua,

sillä kahdessa nuorimmassa ikäryhmässä etämyyntiyrityksiin liittyviä pääomia oli 16,6 ja 18,2 prosenttia, kun vanhimmassa ikäryhmässä niiden osuus oli 7,8 prosenttia. Sen sijaan pääomissa, joissa pankki tai rahoitusyhtiö oli luotonantajana, velallisten osuus kasvoi vanhempaan ikäryhmään siirryttäessä; nuorimmassa ikäryhmässä velallisista alle prosentilla pääoma liittyi pankin tai rahoitusyhtiön velkaantaan, kun taas vanhimmassa ikäryhmässä näin oli lähes seitsemällä prosentilla. Myös luottokorttivelkaan liittyvät pääomat olivat yleisempiä vanhemmilla kuin nuoremmilla velallisilla.

4.1.2 Tarkastelu kaikkien velkapääomien mukaan

Tarkastelu kohdistuu nyt aineiston kaikkiin velkapääomiin, joihin on pystytty liittämään alkuperäisvelkoja (n=3 149). Tässä tarkastelussa yksittäisten velkatyyppien merkitys korostuu edelliseen analyysiin verrattuna.

Kuten taulukosta 6 voidaan havaita, kaikista pääomista 31,6 prosenttia oli peräisin luotonantoyrityksiltä. Telepalvelut muodostivat toiseksi suurimman ryhmän (17,7 %) ja etämyynti kolmanneksi suurimman 11,6 prosentin osuudella. Jos asumiseen liittyvät sähkö, vuokra ja muu asuminen yhdistetään yhdeksi kategoriaksi, se nousee 18,3 prosentin osuudella vertailussa kuitenkin toiseksi. Sen sijaan velkakirjat alkuperäisvelkojana jäivät myös kaikkia pääomia tarkasteltaessa hyvin alhaiseksi; niiden osuus kaikista pääomista oli vain 0,6 prosenttia. Kaikkein pienimmäksi alkuperäisvelkojakategoriaksi jäivät vertaislainat, joiden osuus pääomista oli vain 0,2 prosenttia. Toisin sanoen niiden merkitys ei ole ollut huomattava ainakaan käsillä olevan aineiston aikarajoissa.

Luotonantoyritysten lisäksi etenkin asumiseen ja telepalveluihin liittyvät velkapääomat nousivat esiin miesvelallisten velkomustuomioissa; miehillä yli viidesosa velkomustuomioiden kaikista pääomista liittyi asumiseen (22,6 %) ja viidesosa telepalveluihin (19,7 %). Naisilla luotonantoyritysten lisäksi velkomustuomioiden pääomat olivat peräisin lähinnä etämyynti- (16,6 %) ja telepalveluyrityksiltä (15,0 %) (ks. taulukko 6).

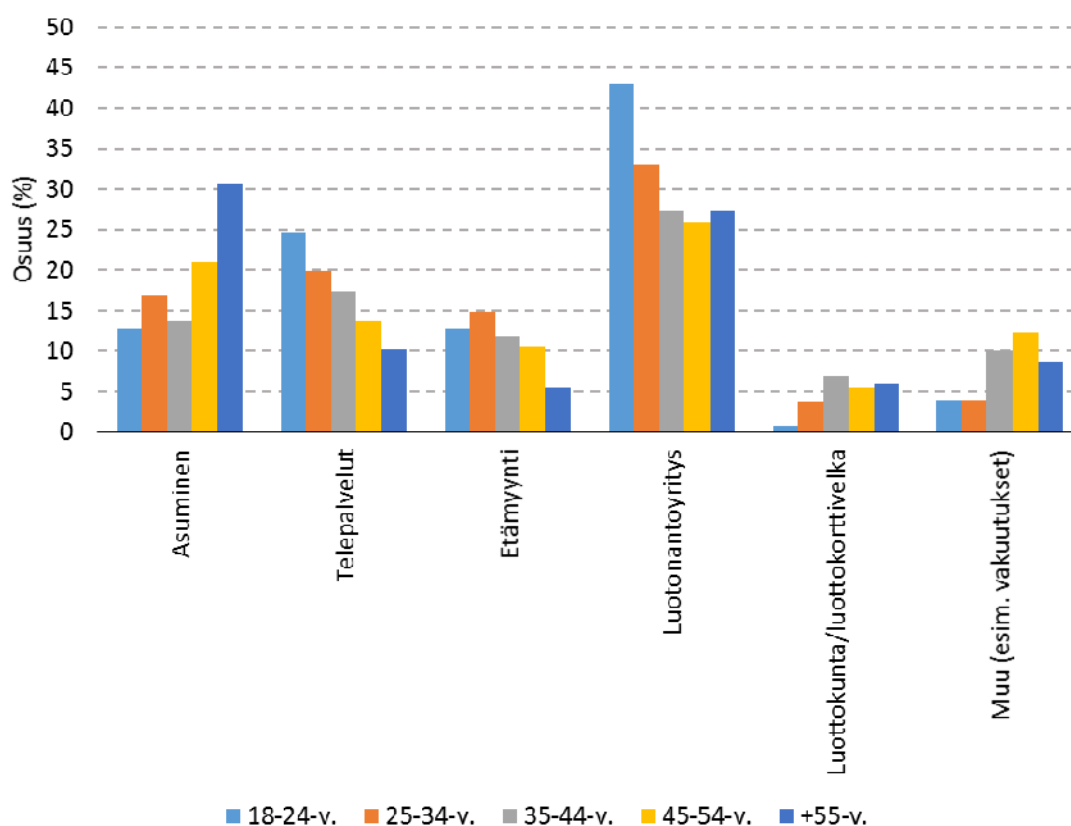
Taulukko 6 Kaikkien pääomien osuudet (%) velkatyyppin ja sukupuolen sekä ikäryhmän mukaan (n=3 149)

Alkuperäinen velkoja, kaikki pääomat	Sukupuoli			Ikäryhmät					p-arvo ¹⁾	Kaikki
	Miehet	Naiset	p-arvo ¹⁾	18-24-v.	25-34-v.	35-44-v.	45-54-v.	+55-v.		
Asuminen	22.6	12.8	***	12.8	16.9	13.8	21.0	30.6	***	18.3
<i>Sähkö</i>	7.8	3.3	***	4.3	4.9	3.3	7.8	9.9	***	5.8
<i>Vuokra, vastikkeet ym.</i>	11.3	8.0	**	6.4	10.4	8.0	9.5	16.5	***	9.8
<i>Muu asuminen</i>	3.6	1.5	***	2.1	1.6	2.4	3.7	4.2	*	2.7
Telepalvelut	19.7	15.0	**	24.7	19.9	17.4	13.7	10.1	***	17.7
Sanoma-/aikakausilehdet	3.4	3.5	-	0.8	2.1	6.7	3.9	4.2	***	3.5
Etämyynti	7.6	16.6	***	12.8	14.8	11.8	10.6	5.5	***	11.6
Luotonantoyritys	30.1	33.5	*	43.0	33.1	27.3	26.0	27.3	***	31.6
Luottokunta/luottokorttivelka	4.2	4.9	-	0.8	3.8	6.8	5.6	6.0	***	4.5
Pankki tai rahoitusyhtiö luotonantajana	2.2	2.2	-	0.2	2.1	2.9	2.8	3.5	**	2.2
Velkakirja	0.7	0.6	-	0.2	0.4	0.6	1.1	1.1	-	0.6
Muu pankkiasia	0.7	0.3	-		1.0	1.2			**	0.5
Vertaislaina	0.3	0.1	-		0.3	0.2	0.3	0.4	-	0.2
Terveyspalvelut	1.0	0.6	-	0.6	1.0	0.8	0.8	1.1	-	0.9
Muu (esim. vakuutukset ja liikuntapalvelut)	6.6	8.9	*	4.0	4.0	10.0	12.3	8.6	***	7.6
Tuntematon	0.8	1.0	-	0.0	0.6	0.6	1.9	1.5	**	0.9
Yhteensä	100.0	100.0		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		100.0
n	1753	1396		623	770	660	642	454		3149

¹⁾ Ilmoittaa χ^2 -testin tuloksen p-arvon merkitsevyytason: * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Tulokset muuttuvat hiukan tarkasteltaessa velkatyyppien kaikkia pääomia ikäryhmittäin (ks. taulukko 6). Toisin kuin kaikissa muissa velkatyypeissä, velkakirjoihin, vertaislainoihin ja terveyspalveluihin liittyvissä pääomissa ikäryhmittäiset erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä. Erojen havaitsemisen helpottamiseksi kuviossa 4 esitetään graafisesti kuuden lukumäärältään suurimman velkatyyppin ikäryhmittäiset osuudet kaikkien pääomien osalta.

Nuorimmassa ikäryhmässä painottuvat *luotonantoyrityksiin*, *telepalveluihin*, *etämyyntiin* ja *asumiseen* liittyvät velkapääomat, kun taas vanhemmissa ikäryhmissä painottuvat *luotonantoyrityksien* lisäksi *asumiseen* liittyvät velkapääomat. Esimerkiksi nuorilla aikuisilla eli 18–24-vuotiailla 43,0 prosenttia kaikista velkomustuomioissa esiin tulleista pääomista on peräisin luotonantoyrityksiltä ja 25–34-vuotiailla 33,1 prosenttia. Sitä vastoin yli 35-vuotiailla vastaavat luotonantoyrityksiin liittyvien pääomien osuudet jäävät hieman yli 25 prosenttiin (ks. myös taulukko 6). Vanhimmissa, yli 35-vuotiaiden ikäryhmissä painottuvat nuoria ikäryhmiä enemmän myös *luottokunta/luottokorttivelka* sekä ns. *muut pääomat*, kuten vakuutuksiin ja liikuntapalveluihin liittyvät pääomat. Näiden osuudet suhteessa muihin alkuperäisvelkojen osuuksiin jäävät tosin melko alhaiseksi (5–10 %-yksikköä) (ks. kuvio 4).

Kuvio 4 Asumiseen, telepalveluihin, etämyyntiin, luotonantoyrityksiin, luottokorttivelkaan ja muu ryhmään liittyvien velkapääomien osuuksien (%) jakautuminen ikäryhmittäin (n=2 872)

Myös telepalveluihin liittyvissä pääomissa 18–25-vuotiaiden osuus on lähes 2,5-kertainen vanhimpaan, yli 55-vuotiaiden ikäryhmään verrattuna (kuvio 4 yllä). Asumiseen liittyvät velkapääomat ovat 55 vuotta täyttäneillä suurin yksittäinen kategoria (30,6 %), kun taas kahdessa nuorimmassa ikäryhmässä eli alle 35-vuotiailla vain noin 15 prosenttia veloista liittyy asumiseen.

4.2 Velkapääomat velkatyyppin mukaan

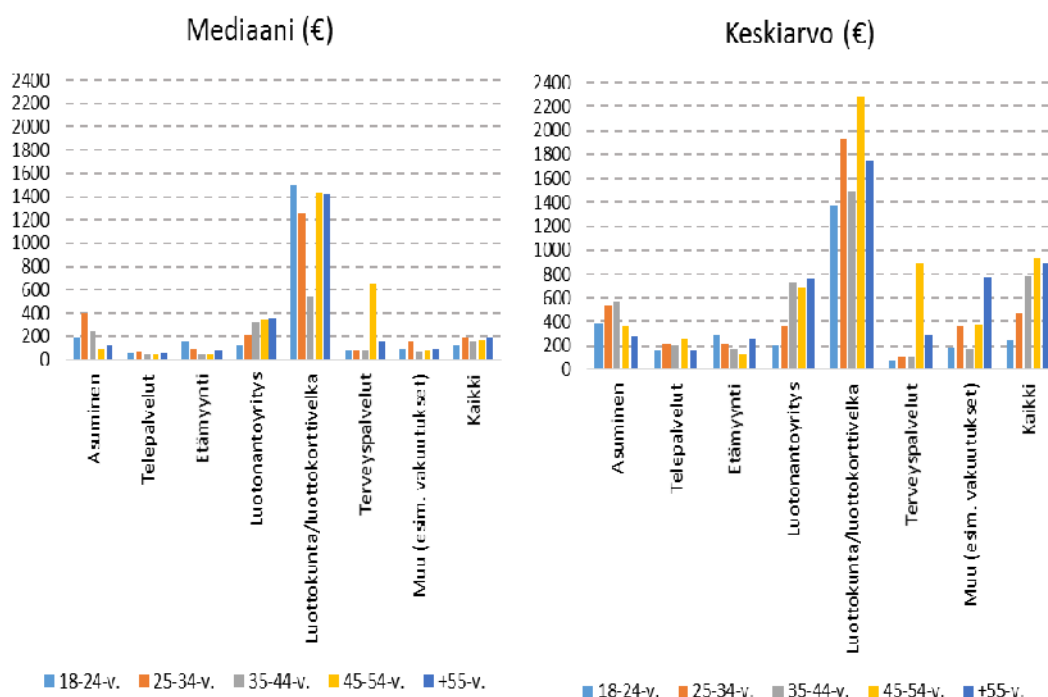
4.2.1 Eri velkatyyppien keskimääräiset velkapääomat

Seuraavaksi tarkastelemme velkomustuomioiden kaikkia velkapääomia velkatyyppien mukaan. Kysymme, *kuinka paljon velkomustuomioiden velalliset ovat keskimäärin velkaa eri alkuperäisvelkojille*. Tarkastelemme velkomustuomioissa esitettyjen pääomien keskimääräisiä suuruuksia keskiarvojen (ka) ja mediaanien (md) avulla eri alkuperäisvelkojen kategorioissa.

Velkomustuomioiden kaikkien pääomien keskilukujen vertailu (liitetaulukko 4) antaa hyvin erilaisen kuvan eri velkatyyppien merkityksestä kuin eri velkojaryhmien kappalemääriin perustuvien prosentiosuuksien vertailu antoi edellä. Ensinnäkin *luotonantoyritykset* ovat vasta seitsemänneksi suurin velkatyyppi tarkasteltaessa näiden pääomien keskiarvoa (493 €) tai mediaania (249 €). Selkeästi suurimmat alkuperäisvelat löytyvät ryhmästä *velkakirjat*, joiden pääomien keskiarvo on noin

24 800 euroa tai vastaavasti tarkasteltaessa mediaania, noin 10 700 euroa. Pääomat, joissa pankki on luotonantajana tulevat toiseksi suurimpana ryhmänä; keskiarvo on noin 3 200 euroa ja mediaani noin 2 000 euroa. Kolmanneksi suurimmaksi velkojaryhmäksi nousevat melko uutena lainamuoto *vertaislainat* (ka=2 450 €, md=1 940 €). On tärkeää kuitenkin huomata, että kyseisissä velkojaryhmissä on melko vähän tapauksia: velkakirjassa 20, pankki luotonantajana 70 ja vertaislainassa seitsemän kappaletta, ja etenkin velkakirjassa ja vertaislainoissa suurehkot yksittäiset pääomat nostavat keskiarvoa huomattavasti.

Kuvion 5 oikealla puolella esitämme kuuden, jo kuviossa 4 mainitun alkupe-
räisvelkojan pääomien ikäryhmittäiset mediaanit ja keskiarvot. *Luottokunta/luottokorttiin* liittyvien pääomien mediaani on suurin kaikissa ikäryhmissä²⁰. Maksamatoman luottokorttilaskun myötä velkomustuomioissa esitettyjen kaikkien pääomien keskiarvo on 1 825 euroa (ks. liitetaulukko 4). Korkeimmillaan keskiarvo on 45–54-vuotiaiden ikäryhmässä (noin 2 300 €) ja alhaisimmillaan 18–24-vuotiaiden ikäryhmässä (noin 1 400 €) (ks. myös liitetaulukko 5). Sen sijaan mediaanien tarkastelu antaa hieman erilaisen kuvan; korkein mediaani löytyy 18–24-vuotiaiden ikäryhmässä (1 500 €) ja alhaisimmillaan se on yllättäen 35–44-vuotiaiden ikäryhmässä (545 €).

Kuvio 5 Asumiseen, telepalveluihin, etämyyntiin, luotonantoyrityksiin, luottokorttivelkaan, muu ryhmään liittyvien ja kaikkien velkapääomien mediaanien ja keskiarvojen (€) jakautuminen ikäryhmittäin (n=3 149)

Kuten edellä esitimme, *luotonantoyritysten* osuus kaikista pääomista oli korkein lähes kaikissa ikäryhmissä, ja niiden osuus laski siirryttäessä vanhempiin ikäryh-

²⁰ Velkakirjaan perustuvissa saatavissa on korkeimmat keskimääräiset pääomat, mutta niiden vähäisen kokonaismäärän takia niitä ei ole otettu tähän tarkasteluun, kuten ei myöskään pankkia tai rahoitusyhtiötä luotonantajana eikä vertaislainoja (ks. liitetaulukko 5).

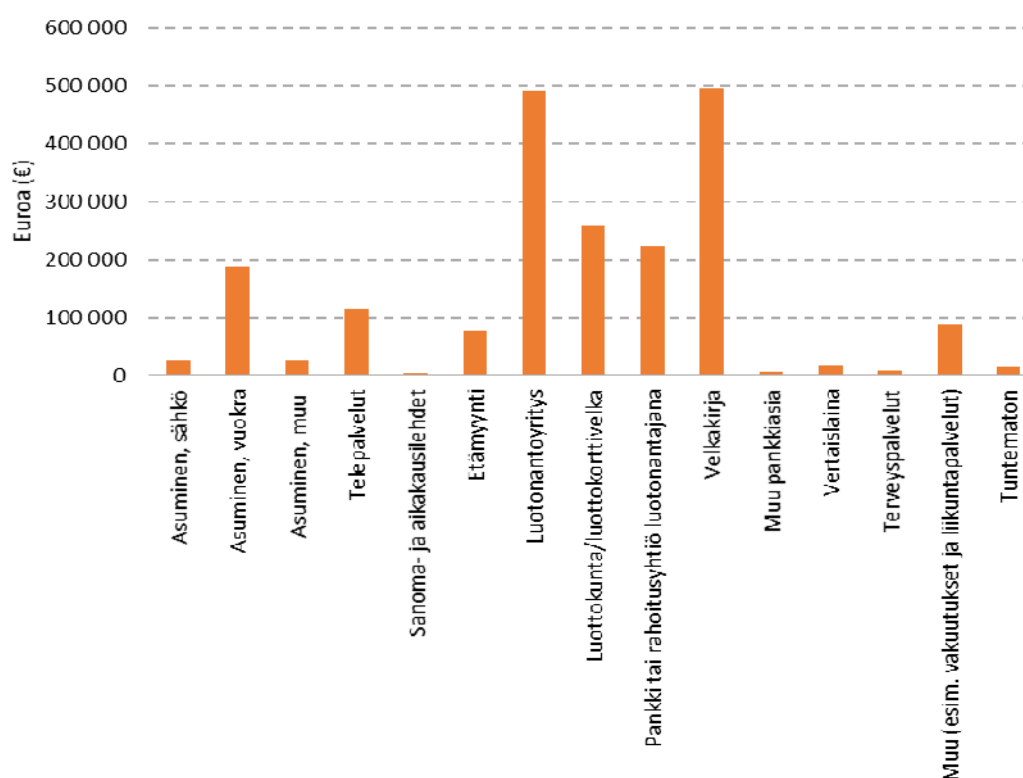
miin (kuvio 4). Tarkasteltaessa näiden pääomien keskimääräisiä suuruuksia tapahtuu päinvastoin; luotonantoyritysten keskiarvot ja mediaanit kasvavat siirryttäessä vanhempiin ikäryhmiin (kuvio 5). Vähintään 55 vuotta täyttäneillä näiden pääomien keskiarvo oli yli 3,5-kertainen nuorimpaan, 18–24-vuotiaiden ikäryhmään verrattuna (763 vs. 211 €) ja mediaani lähes kolminkertainen (358 vs. 129 €) (ks. liitetaulukko 5). Kiinnostavaa on myös huomata, että naisten pääomat kohdistuivat hieman miehiä useammin luotonantoyrityksille (33,5 % vs. 30,1 %) (taulukko 6), mutta keskimääräisten pääomien suuruuksissa ei löytynyt tilastollisesti merkitseviä eroja sukupuolten välillä (ks. liitetaulukko 4).

Suurimmillaan *asumiseen* liittyvien pääomien mediaanit ovat 25–34-vuotiaiden (400 €) ja alhaisemmillaan 44–54-vuotiaiden (97 €) ikäryhmissä (ks. liitetaulukko 5). Keskiarvojen erot ovat tilastollisesti merkitseviä vain 25–34-vuotiaiden (535 €) ja vähintään 55 vuotta täyttäneiden (280 €) välillä (liitetaulukot 5 ja 6). *Telepalveluyritysten* ja *muu-yritysten* kohdalla pääomien mediaaneilla on vähäistä ikäryhmittäistä vaihtelua, ja keskimääräiset pääomat näissä velkatyypeissä jäävät alhaisiksi, reilusti alle 100 euroon. Myös *etämyyntiyritysten* ikäryhmittäiset mediaanit ovat alhaisia, tosin nuorimmassa, alle 25-vuotiaiden joukossa mediaani nousee jonkin verran muita ikäryhmiä korkeammaksi (159 €). Tässä velkatyyppissä keskiarvojen ero on tilastollisesti merkitsevä 18–24- ja 45–54-vuotiaiden välillä (295 € vs. 127 €). *Kaikien velkatyyppien* pääomien keskiarvoja tarkasteltaessa 18–24-vuotiaat erosivat tilastollisesti merkitsevästi kaikista muista ikäryhmistä paitsi 25–34-vuotiaista.

Sukupuolittain tarkasteluna tilastollisesti merkitseviä eroja löytyi ainoastaan telepalveluissa. Niissä naisilla oli keskimäärin suurempi velkapääoma kuin miehillä (ka: 280 € vs. 159 €) (ks. liitetaulukko 4).

4.2.2 Velkomustuomioiden yhteenlasketut pääomat eri velkatyypeissä

Seuraavaksi kysymme, *minkä suuruista yhteenlasketuista pääomista aineiston velkomustuomiot koostuvat tarkasteltaessa niitä velkatyypeittäin*, eli kiinnostus on kunkin velkatyyppin muodostamassa kokonaisvelkamassassa. Tulosten mukaan kaksi ryhmää nousee muita selvemmin esiin: *luotonantoyrityksiin* ja *velkakirjoihin* liittyvät velkapääomat. Kummassakin yhteenlasketut pääomat nousevat tarkastelujakson aineistossa lähes 500 000 euroon (ks. kuvio 6). *Luottokorttivelkaan* liittyvät pääomat ovat kolmanneksi suurin velkatyyppi noin 260 tuhannen euron yhteenlasketuilla summilla. Neljänneksi suurimman ryhmän muodostavat velkapääomat, jotka ovat syntyneet *pankkien tai rahoitusyhtiöiden* luotoista. *Asumiseen* liittyvät maksamattomat vuokra-, vastike- ym. maksut on viidenneksi merkittävin kategoria, ja niiden määrä koko aineiston yhteenlasketuista pääomista lähestyy 200 000 euroa. Pienimmät yhteenlasketut velkasaatavat löytyvät maksamattomista *sanoma- ja aikakauslehtiin* liittyvistä laskuista sekä muihin *pankkiasioihin* liittyvistä veloista; velkomustuomioissa oli yhteensä noin 3 560 euron edestä sanoma- ja aikakauslehtiin liittyviä pääomia, kun taas muu pankkiasia -velkatyyppiin liittyviä pääomia oli noin 6 800 eurolla (kuvio 6, ks. myös liitetaulukko 7).

Kuvio 6 Velkomustuomioiden pääomien yhteenlasketut summat (euroina) (n=3 149)

Liitetaulukossa 7 esitetään kaikkien pääomien yhteenlasketut summat ikäryhmittäin. Summat kasvavat melko tasaisesti 45–54-vuotiaisiin saakka. Nuorimmalle ikäryhmälle muodostuu kaiken kaikkiaan 152 400 euron velkataakka, kun taas 25–34-vuotiailla summa yli kaksinkertaistuu (365 400 €) alle 25-vuotiaisiin verrattuna. 35–44-vuotiailla velkomustuomioihin liittyvien pääomien yhteenlaskettu summa on jo 512 500 euroa, ja korkeimmillaan se on 45–54-vuotiailla (604 800 €). Vähintään 55 vuotta täyttäneillä velkomustuomioista koostuva velkataakka on kolmanneksi suurin kaikista ikäryhmistä: 402 200 euroa. On hyvä kuitenkin pitää mielessä, että ikäryhmät eivät ole saman kokoisia, eli niiden sisältämät velkamassat eivät ole suoraan verrattavissa toisiinsa.

Ikäryhmittäinen tarkastelu nostaa esille selkeitä eroja, kun verrataan pääomien yhteenlaskettujen euromäärien suhteen kahta merkittävintä velkatyyppiä. *Velkakirjojen* pääomat keskittyvät pitkälti yli 35-vuotiaille. Lähes puolet (46 %) velkataakasta kohdistuu 45–54-vuotiaisiin (n. 225 000 €), reilu neljäsosa (26 %) 35–44-vuotiaisiin (127 000 €), ja vähän alle neljäsosa (23 %) vähintään 55 vuotta täyttäneisiin (116 000 €) (ks. liitetaulukot 7 ja 7a). Sen sijaan kahdessa nuorimmassa ikäryhmässä vastaavat osuudet olivat huomattavan matalat; 18–24-vuotiailla 0,6 ja 25–34-vuotiailla 4,9 prosenttia (liitetaulukko 7a).

Luotonantoyrityksiltä peräisin oleva kokonaisvelkataakka kohdistuu huomattavasti tasaisemmin eri ikäryhmille. Euromääräisesti eniten luotonantoyrityksiin liittyviä velkapääomia löytyy 35–44-vuotiailta (27 %; n. 131 000 €) ja tämän jälkeen 45–54-vuotiailta noin 24 prosentin osuudella (116 000 €). Kolmanneksi eniten luotonantoyrityksiin liittyviä pääomia löytyy 25–34- ja vähintään 55-vuotiailta (19 %), kun taas vähiten niitä löytyy 18–24-vuotiailta (12 %; n. 57 000 €) (ks. liitetaulukot

7 ja 7a). Jos velkomustuomioissa esitettyjen luotonantoyrityksiin liittyvien pääomien yhteenlaskettuja prosenttiosuuksia tarkastellaan ikäryhmän sisällä, 18–24-vuotiaiden ikäryhmässä niiden osuus nousee 37 prosenttiin. Sen sijaan 25–44-vuotiaiden ikäryhmässä osuus jää noin 25 prosenttiin, 45–54-vuotiailla 19 prosenttiin ja vanhimmassa ikäryhmässä 24 prosenttiin. Toisin sanoen 18–24-vuotiailla luotonantoyrityksiltä peräisin oleva velkataakka on suhteessa selkeästi korkeampi kuin muilla ikäryhmillä – lähes kaksinkertainen 45–54-vuotiaisiin verrattuna (liitetaulukko 7b).

5 LUOTONANTOYRITYKSIIN LIITTYVÄT AJALLISET MUUTOKSET

5.1 Luotonantoyrityksiin liittyvien velkapääomien määrän kehitys

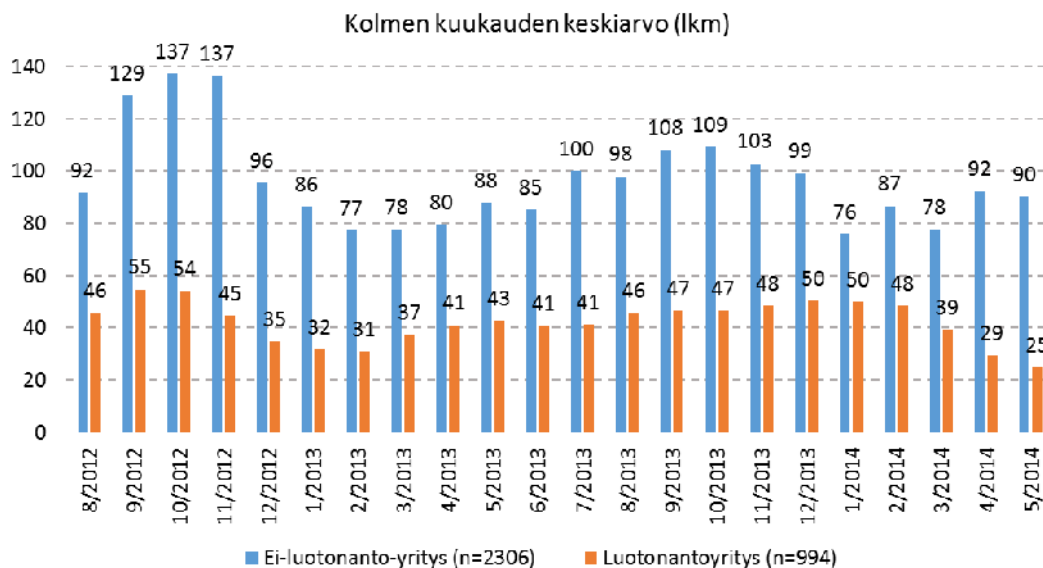
Raportin johdantoluvussa huomasimme, että jo ennen lakiuudistusta sekä pienlainojen että käräjäoikeuksiin saapuvien summaaristen asioiden määrät laskivat (kuviot 1 ja 2). Sama laskusuuntaus näkyy myös tämän tutkimuksen aineistoa kuvaavassa taulukossa 1, jonka mukaan tarkastelujakson viimeisessä vuosineljänneksessä (4–6/2015) oli vähiten velkomustuomioita. Kysymme seuraavaksi, liittyvätkö nämä ilmiöt toisiinsa, eli *ovatko pikavippiuudistuksen myötä etenkin luotonantoyrityksiin liittyvien velkomustuomioiden lukumäärät laskeneet, ja jos ovat, onko lasku ollut samanlaista kaikissa ikäryhmissä.*

Melko voimakkaiden kuukausittaisten vaihtelujen takia kullekin ajankohdalle on seuraavassa analyysissä laskettu kolmen kuukauden keskiarvo. Sen myötä ajassa tapahtuvat muutokset näkyvät tasaisemmin. Tarkasteluajanjakso kuitenkin lyhenee kuukauden molemmista päistä, eli tarkasteluajanjakson pituus on nyt vuoden 2012 elokuun alusta vuoden 2014 toukokuun loppuun. Samalla on hyvä jälleen muistaa, että velkomustuomion saaminen kestää useita kuukausia siitä, kun velkasaatavaksi muodostuva pikavippi on otettu, eli uudistuksen voidaan ylipäänsä olettaa näkyvän selvästi vasta vuoden 2014 velkomustuomioissa²¹.

Kuviosta 7 voi havaita, että aineiston luotonantoyrityksiin liittyvien velkapääomien kolmen kuukauden keskiarvo oli korkeimmillaan vuoden 2012 syyskuussa (n=55), mutta seuraavan vuoden helmikuuhun tultaessa se laskee selvästi (n=31). Tämän jälkeen kyseinen keskiarvo kääntyy melko tasaiseen nousuun, ja vuoden 2013 lopussa ja vuoden 2014 alussa se jää vain hieman vuoden 2012 syyskuun tasosta (n=50). Maaliskuussa 2014 luotonantoyrityksiin liittyvien velkapääomien kolmen kuukauden keskiarvo kääntyy jyrkkään laskuun, ja jo toukokuussa se oli vain puolet vuoden vaihteen tasosta eli 25 kappaletta.

Muut kuin luotonantoyrityksiin liittyvät pääomat noudattavat luotonantoyrityksiin liittyvien pääomien nousuja ja laskuja tammikuuhun 2014 saakka (kuvio 7). Tämän tarkasteluajankohdan jälkeen muiden kuin luotonantoyrityksiin liittyvien pääomien lukumäärä pysyi ennemminkin samalla tasolla, tai se oli jopa hienoisessa nousussa, toisin kuin luotonantoyrityksillä. Vuoden 2014 toukokuussa ei-luotonantoyrityksiin ja luotonantoyrityksiin liittyvien pääomien lukumäärien suhde oli jopa 3,6-kertainen, kun saman vuoden tammikuussa se oli alhaisimmillaan 1,5-kertainen. Toisin sanoen *ajallinen tarkastelu viittaa siihen, että velkomustuomioiden lukumäärässä tapahtunut lasku on johtunut erityisesti luotonantoyrityksiin liittyvien velkomustuomioiden lukumäärän vähenemisestä.*

²¹ Ks. tarkemmin sivu 17.

Kuvio 7 Luotonantoyritysten ja muiden velkatyyppien (kuin luotonantoyritysten) pääomien kolmen kuukauden keskiarvojen jakautuminen ajanjaksolla 8/2012–5/2014 (n=3 309)

Luotonantoyrityksiin liittyvien velkapääomien lukumäärien kolmen kuukauden keskiarvot laskivat kaikissa ikäryhmissä keväällä 2014 (ks. liitetaulukko 8). Pääomien lukumäärät vähenivät etenkin kolmessa nuorimmassa ikäryhmässä. Muiden kuin luotonantoyrityksiin liittyvien pääomat sen sijaan lisääntyivät tai pysyivät suhteellisen samalla tasolla muissa paitsi vähintään 55 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä. Etenkin 18–24-vuotiailla muiden kuin luotonantoyrityksiin liittyvien pääomien lukumäärä kasvoi keväällä 2014. Tulokset viittaavat siihen, että lakiuudistuksen myötä tässä ikäryhmässä vähentyi niiden velkasaatavien määrä, joissa alkuperäisenä velkojana oli luotonantoyritys, mutta ongelmavelkaantuminen ei yleisesti ottaen vähentynyt muiden velkatyyppien lukumäärän kasvaessa. Sitä vastoin vanhimmissa, vähintään 55 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä sekä luotonantoyrityksille että muihin velkatyyppihin liittyvien pääomien lukumäärät laskivat keväällä 2014. Koska luotonantoyrityksiin liittyvien pääomien lukumäärän lasku oli tässä ikäryhmässä selkeästi vähäisempää kuin muihin velkatyyppihin liittyvissä pääomissa, luotonantoyrityksiin liittyvien velkapääomien suhteellinen osuus vähintään 55 vuotta täyttäneillä itse asiassa kasvoi keväällä 2014.

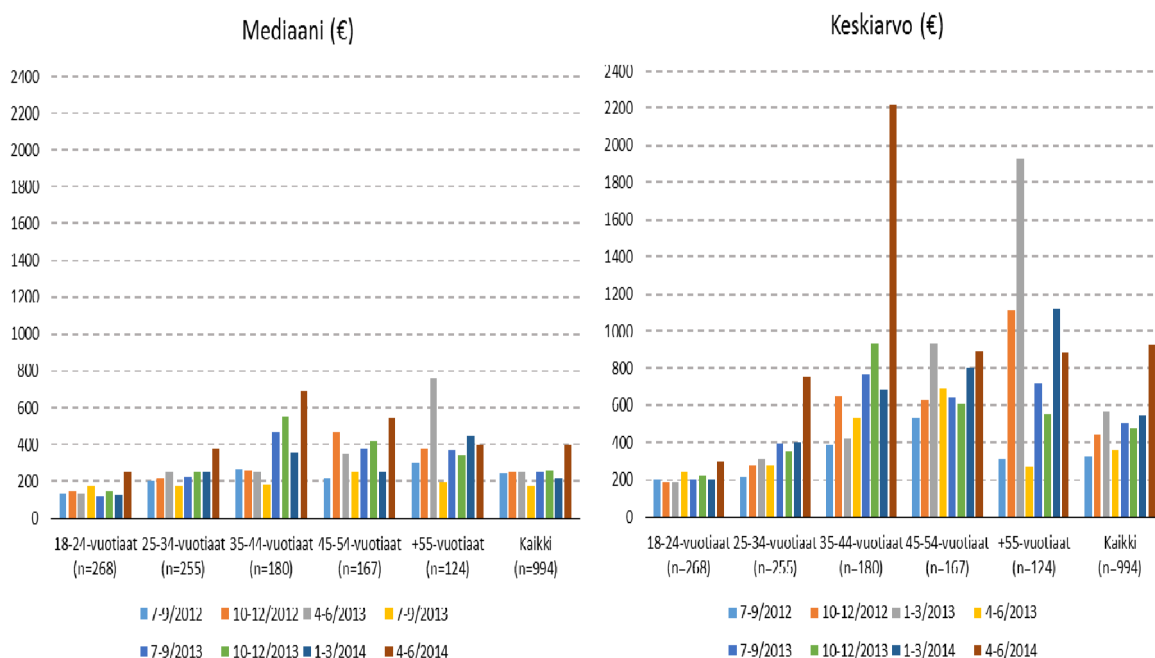
5.2 Muutokset luotonantoyrityksiin liittyvissä velkapääomissa

5.2.1 Kaikki luotonantoyrityksiin liittyvät velkapääomat

Luotonantoyritysten pääomien mediaanien vaihtelu tarkasteluajanjakson neljännesvuosina on ollut huomattavasti vähäisempää kuin keskiarvojen (ks. kuvio 8). Luotonantoyrityksiltä peräisin olevien kaikkien pääomien mediaanit ovat pysyneet melko samalla tasolla lukuun ottamatta muutamaa poikkeusta. Neljännellä vuosineljänneksellä (7–9/2013) mediaanit olivat keskimäärin alhaisimmalla ta-

solla, kun taas viimeisellä neljänneksellä ne olivat koko tarkasteluajanjakson korkeimmalla tasolla. Viimeisellä vuosineljänneksellä (4–6/2014) luotonantoyritysten kaikkien pääomien mediaani oli 400 euroa, kun ensimmäisellä vuosineljänneksellä (7–9/2012) se oli 240 euroa, eli jonkintasoista kasvua on havaittavissa tarkasteltaessa luotonantoyritysten mediaaneja.

Sen sijaan keskiarvot ovat kasvaneet voimakkaammin tarkasteluajanjaksolla. Kasvu ei kuitenkaan ole täysin lineaarista, vaan esimerkiksi vuoden 2013 ensimmäisellä neljänneksellä kaikkien luotonantoyritysten pääomien keskiarvo nousi keskimäärin 573 euroon, kun taas heti sitä seuranneella vuosineljänneksellä keskiarvo jäi 361 euroon (ks. kuvio 8 oikea puoli; liitetaulukko 9). Viimeisellä vuosineljänneksellä (4–6/2014) luotonantoyritysten kaikkien pääomien keskiarvo oli 922 euroa, kun ensimmäisellä vuosineljänneksellä (7–9/2012) se oli vain noin kolmasosan tästä, 325 euroa. Toisin sanoen luotonantoyrityksiin liittyvien pääomien keskiarvot ovat nousseet tarkasteluajanjaksolla (liitetaulukko 9), mutta myös mediaaneissa on kasvua ainakin tarkasteluajanjakson viimeisessä vuosineljänneksessä.

Kuvio 8 Luotonantoyritysten pääomien (n=994) ikäryhmittäiset mediaanit ja keskiarvot (€) tarkasteluajanjaksolla 7/2012–6/2014 (neljännesvuosittain) (n=994)

Kolmessa nuorimmassa ikäryhmässä eli 18–24-, 25–34- ja 35–44-vuotiaiden joukossa on havaittavissa kasvua sekä mediaanien että keskiarvojen kohdalla (ks. kuvio 8), ja kausivaihtelut ovat vähäisempiä kuin kahdessa vanhimmassa ikäryhmässä. Erityisesti viimeisellä vuosineljänneksellä 25–34- ja 35–44-vuotiaiden ikäryhmissä pääomien mediaanien ja keskiarvojen²² kasvu on näkyvämpää; mediaa-

²² 35–44-vuotiaiden viimeisen vuosineljänneksen keskiarvoa nostaa pitkälti yksittäinen kulutusluotto, jossa pääoma oli 14 130,02 euroa. Noususuuntaus on kuitenkin nähtävissä tarkasteltaessa myös kyseisen ikäryhmän mediaaneja (ks. kuvio 8, vasen puoli).

nit noin kaksinkertaistuvat ja keskiarvot yli kolmikertaistuvat tarkasteluajanjaksoilla. Onko näiden ikäryhmien luotonantoyrityksiin liittyvien pääomien mediaanien ja keskiarvojen kasvu vain tilastopiikki, jää nähtäväksi.

Edellisiä vanhemmissa, 45–54- ja vähintään 55-vuotiaiden ikäryhmissä luotonantoyritysten mediaanien ja keskiarvojen ajallisessa tarkastelussa on enemmän vaihtelua, eikä selkeää trendiä ole nähtävissä (ks. kuvio 8). Eräs syy tähän on pääomien matalampi lukumäärä kyseisissä ikäryhmissä. Esimerkiksi vähintään 55 vuotta täyttäneillä velallisilla on yhteensä 124 pääomaa, jotka liittyvät luotonantoyrityksiin. Näiden 124 pääoman jakautuessa kahdeksaan tarkasteluajankohtaan yksittäisen velkapääoman suuruus kullakin vuosineljänneksellä vaikuttaa huomattavasti pääoman keskiarvoon (ks. liitetaulukko 9).

Liitetaulukoissa 9 ja 9a esitetään luotonantoyrityksiin liittyvien neljännes- ja puolivuositteisten keskiarvojen ajallisen kehityksen lisäksi myös niiden velkapääomien osuuksissa tapahtuneet muutokset. Kaikkia luotonantoyrityksiin liittyviä velkapääomia tarkasteltaessa kaksi vuosineljänneestä nousee esille muita alhaisempina; vuoden 2013 ensimmäinen neljännes (1–3/2013) ja etenkin vuoden 2014 toinen neljännes (4–6/2014), jolloin näiden pääomien osuus oli koko tarkasteluajanjakson alimmalla tasolla, noin 7,5 prosentissa (n=75). Viimeisessä neljänneksessä on havaittavissa osuuksien laskua edellisiin neljänneksiin verrattuna kaikissa ikäryhmissä, mutta etenkin nuorimmilla, 18–24-vuotiailla ja 35–44-vuotiailla (liitetaulukko 9). Saadut tulokset ovat siis yhtenevät luvun 5.1 tulosten kanssa (liitetaulukko 8). Luotonantoyrityksiin liittyvien ikäryhmittäisten osuuksien laskun voi olettaa liittyvän ainakin osittain vuoden 2013 kesäkuun alussa lainsäädännössä tapahtuneeseen muutokseen, jonka myötä pikavipeille tuli korkokatto ja niiden myöntämiseksi edellytettiin tarkempaa luottokelpoisuuden selvittämistä.

5.2.2 Velkapääomat velkomustuomioittain

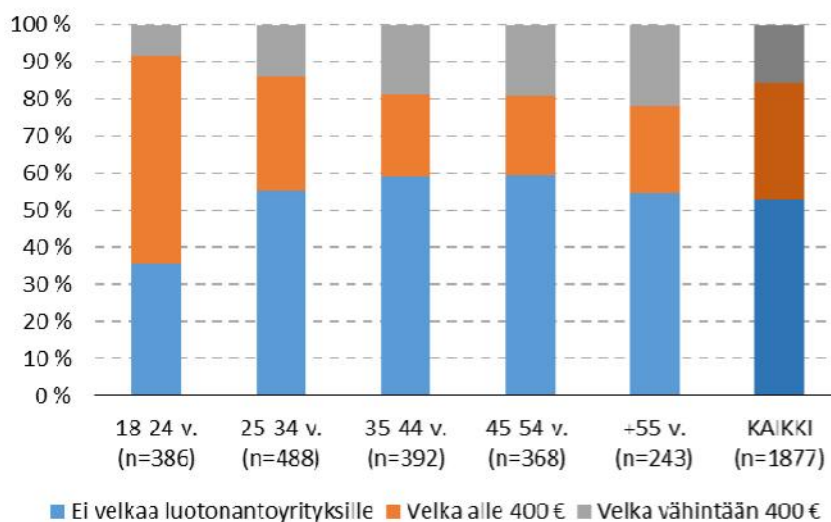
Seuraavaksi tarkastelun kohteena ovat jälleen velkomustuomion saaneet henkilöt (n=1 877). Kuviossa 9 esitetään luotonantoyrityksille velkaantuneiden jakautuminen velkapääoman suuruuden mukaan eri ikäryhmissä. Vertailukohteena ovat velalliset, joilla velkomustuomioissa alkuperäisvelkojana on jokin muu kuin luotonantoyritys. Kuvion 9 tulokset ovat luotonantoyrityksille velkaantuneiden osalta yhtenevät luvun 4.1.1 (taulukko 5) tulosten kanssa, joskin tässä velkapääomat on luokiteltu alle ja yli 400 euron pääomiin. Vaikka 400 euron raja on monelta osin keinotekoinen, sen avulla voi tarkastella suuntaa-antavasti pikavipeistä velkaantuneiden osuuksien kehitystä kaksivuotisella tarkasteluajanjaksoilla. Kyseisellä summalla on haluttu kattaa varmuudella pikalainoihin liittyvät kulut (pääoman korkokuluja lukuun ottamatta) tilanteissa, joissa 300 euron vippi on jäänyt maksamatta.²³

Analyysin aluksi esitetään uudestaan luotonantoyrityksille velkaantuneiden osuuksia ilman ajallista vertailua, sillä yleiskuva auttaa hahmottamaan myöhem-

²³ Vaikka koodauksessa on huomioitu sekä laina-ajan korko (pääomakorko) että lainaan liittyvät kulut, kuten käsittelykulut (pääomakulut) omina kategorioinaan, usein pienlainan hinta on laskettu suoraan osaksi pääomaa. Siksi alkuperäistä lainasummaa ei ole mahdollista erottaa lainan hinnasta.

piä ajallisesta erittelystä saatuja tuloksia. Kuvio 9 osoittaa, että 31 prosentilla luotonantoyrityksiin liittyvä pääoma oli suuruudeltaan alle 400 euroa ja 16 prosentilla vähintään 400 euroa. Toisin sanoen koko tarkasteluajanjaksolla kaikista velkomustuomion saaneista 47 prosenttia oli velkaantunut luotonantoyrityksille (kaikkipylväs ja taulukko 5).

Velkomustuomion saaneista 18–24-vuotiaista jopa 64 prosentilla oli luotonantoyritys yhtenä alkuperäisenä velkojana (ks. kuvio 9 ja taulukko 5). Alhaisimmillaan luotonantoyrityksiin liittyvien pääomien osuus oli 35–44- ja 45–54-vuotiaiden ikäryhmissä: noin 41 prosenttia. 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä ja vähintään 55 vuotta täyttäneillä luotonantoyritys oli yhtenä alkuperäisvelkojana noin 45 prosentilla. Pääomien suuruuksia tarkasteltaessa nuorimmilla velallisilla (18–24-vuotiaat) oli vähiten luotonantoyrityksiin liittyviä vähintään 400 euron pääomia (8,3 %), kun taas suhteellisesti eniten niitä löytyi vähintään 55 vuotta täyttäneillä (21,8 %) (ks. kuvio 9 ja taulukko 7 edellä).

Kuvio 9 Luotonantoyrityksille ei-velkaa ja velkaa (alle 400, vähintään 400 euroa) olevien ikäryhmittäiset osuudet (%) (n=1 877)

Seuraavaksi eli taulukossa 7 esitetään luotonantoyrityksille velkaantuneiden ikäryhmittäiset osuudet pääoman suuruuden mukaan. Kiinnostuksen kohteena ovat nyt ajalliset muutokset pääomien osuuksissa; kunkin tarkasteluajanjakson pituus on puoli vuotta. Niiden 18–24-vuotiaiden osuus, joilla ei ole lainkaan luotonantoyrityksille kohdistuvia pääomia, oli kaikkina neljänä puolivuotiskautena 35–37 prosentin luokkaa. Sen sijaan vähintään 400 euron pääomien osuus kyseisessä ikäryhmässä nousi toisella puolivuotiskaudella 3,7 prosentista 9,4 prosenttiin, ja hienoinen nousu jatkui myös kahdella seuraavalla puolivuotiskaudella. Samaan aikaan niiden osuus, joiden velkapääoma oli alun perin alle 400 euroa, laski.

Taulukko 7 Velallisten jakautuminen ikäryhmittäin (%) luotonantoyrityksille kohdistuneen pääoman suuruuden mukaan (ei velkaa, alle 400 € tai vähintään 400 €) ajanjaksolla 7/2012–6/2014 (puolivuosittain) (n=1 877)

Velkomustuomion antoajankohta (puolivuosittain)	18–24-vuotiaat					25–34-vuotiaat				
	Ei velkaa	< 400 €	≥ 400 €	Yht.	n	Ei velkaa	< 400 €	≥ 400 €	Yht.	n
7–12/2012	35,2	61,1	3,7	100,0	108	55,0	35,7	9,3	100,0	129
1–6/2013	35,3	55,3	9,4	100,0	85	50,4	38,1	11,5	100,0	113
7–12/2013	37,1	52,6	10,3	100,0	116	61,4	23,5	15,2	100,0	132
1–6/2014	35,1	54,6	10,4	100,0	77	54,4	25,4	20,2	100,0	114
7/2012–6/2014	35,8	56,0	8,3	100,0	386	55,5	30,5	13,9	100,0	488
χ ² -testin p-arvo	p>0.05					p<0.05				

Velkomustuomion antoajankohta (puolivuosittain)	35–44-vuotiaat					45–54-vuotiaat				
	Ei velkaa	< 400 €	≥ 400 €	Yht.	n	Ei velkaa	< 400 €	≥ 400 €	Yht.	n
7–12/2012	53,1	31,6	15,3	100,0	98	53,3	25,7	21,0	100,0	105
1–6/2013	61,1	27,4	11,6	100,0	95	69,0	18,4	12,6	100,0	87
7–12/2013	55,7	17,9	26,4	100,0	106	59,2	21,4	19,4	100,0	98
1–6/2014	66,7	12,9	20,4	100,0	93	56,4	20,5	23,1	100,0	78
7/2012–6/2014	58,9	22,5	18,6	100,0	392	59,2	21,7	19,0	100,0	368
χ ² -testin p-arvo	p<0.01					p>0.05				

Velkomustuomion antoajankohta (puolivuosittain)	+55-vuotiaat					Kaikki				
	Ei velkaa	< 400 €	≥ 400 €	Yht.	n	Ei velkaa	< 400 €	≥ 400 €	Yht.	n
7–12/2012	65,6	21,3	13,1	100,0	61	51,3	36,5	12,2	100,0	501
1–6/2013	54,6	27,3	18,2	100,0	55	54,0	33,8	12,2	100,0	435
7–12/2013	44,9	29,0	26,1	100,0	69	52,2	29,2	18,6	100,0	521
1–6/2014	53,5	17,2	29,3	100,0	58	53,8	26,0	20,2	100,0	420
7/2012–6/2014	54,3	23,9	21,8	100,0	243	52,7	31,5	15,8	100,0	1 877
χ ² -testin p-arvo	p>0.05					p<0.001				

Suuntaus oli samansuuntainen 25–34-vuotiaiden velallisten joukossa. Niiden osuus, joilla oli vähintään 400 euron velka luotonantoyrityksille, kasvoi 9,3 prosentista aina 20,2 prosenttiin eli heidän osuutensa yli kaksinkertaistui tarkasteluajanjaksolla. Myös tässä ikäryhmässä niiden osuus laski, joilla oli tarkastelujakson alussa ainakin yksi alle 400 euron pääoma luotonantoyrityksille. Sen sijaan 35–44-vuotiailla vähintään 400 euron pääomien osuudet eivät ainakaan yksiselitteisesti kasvaneet. Niiden osuus väheni, joiden velkapääoma luotonantoyrityksille oli alle 400 euroa, mutta tämä väheneminen näkyi sekä vähintään 400 euron että ei-luotonantoyrityksille olevien velallisten osuuksien ajallisesti vaihtelevina nousuina ja

laskuina. Myöskään 45–54-vuotiaiden ikäryhmässä ei ollut havaittavissa yksi selitteistä ajallista kasvua luotonantoyrityksiin liittyvien suurempien pääomien osuuksissa. Sen sijaan myös 55 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä vähintään 400 euron velkapääomien suhteellinen osuus yli kaksinkertaistui tarkasteluajanjaksolla 13,1 prosentista 29,3 prosenttiin, ja tässäkin ikäryhmässä vähenivät etenkin alle 400 euron pääomien osuudet. Tilastollisesti merkitsevät erot löytyivät vain 25–34- ja 35–44-vuotiaiden ikäryhmissä ja tarkasteltaessa kaikkia ikäryhmiä yhteensä (ks. taulukko 7). Tässä saadut tulokset ovat samansuuntaisia edellä esitetyn analyysin kanssa: luotonantoyrityksiin liittyvien velkapääomien keskiarvot kasvoivat tarkasteluajanjakson aikana kaikissa ikäryhmissä, mutta etenkin 25–34-vuotiaiden ja 35–44-vuotiailla (ks. kuvio 8 sekä liitetaulukko 9).

5.3 Asumiseen, etämyyntiin ja luottokorttivelkaan liittyvät ajalliset muutokset

Myös asumiseen, etämyyntiin ja luottokorttivelkaan liittyvien pääomien suuruuden kehitystä analysoitiin ajallisesti (ks. taulukko 8). Kahta ensin mainittua velkatyyppiä tarkasteltiin myös ikäryhmittäin (ks. liitetaulukot 10 ja 11). Asumiseen liittyvät pääomat olivat suuruudeltaan keskimäärin 420 euron suuruisia – kaksinkertaisia verrattuna etämyyntiin liittyviin pääomiin (212 €). Luottokortteihin liittyvät velkapääomat olivat edellisiä huomattavasti suurempia; niiden keskiarvo oli 1 825 euroa ja mediaani 1 264 euroa (ks. taulukko 8).

Asumiseen liittyvien pääomien keskiarvot ja mediaanit vaihtelivat neljännesvuosittain ilman selkeää säännönmukaisuutta tai yhdenmukaisuutta. Sen sijaan etämyyntiin liittyvissä pääomissa oli kausittaisesta vaihtelusta huolimatta kasvusuuntausta; niiden keskiarvo nousi tarkasteluajanjaksolla 161 eurosta 226 euroon ja mediaani 35 eurosta 67 euroon. Myös luottokorttivelkoihin liittyvissä pääomissa oli kausittaisesta vaihtelusta huolimatta ajallinen trendi, mutta niiden keskiarvo laski tarkasteluajanjaksolla 2 959 eurosta 1 777 euroon ja mediaani 2 970 eurosta 240 euroon (ks. taulukko 8).

Taulukko 8 Asumiseen, etämyyntiyrityksiin, luottokorttivelkaan ja kaikkiin pääomiin liittyvien keskiarvojen, mediaanien (€) ja osuuksien (%) jakautumien neljännesvuosittain ajanjaksolla 7/2012–6/2014 (n=3 149)

Velkomustuomion antoajankohta	Asuminen			Etämyynti			Luottokortti			Kaikki pääomat		
	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%
7–9/2012	633,4	520,0	12,0	161,0	34,5	16,4	2959,0	2974,0	2,8	378,7	177,9	12,3
10–12/2012	273,0	131,6	21,2	133,9	44,2	16,2	1927,4	1377,8	11,3	463,0	131,6	16,9
1–3/2013	263,3	140,3	5,9	209,3	58,8	12,3	1485,7	843,5	11,3	701,7	142,2	9,6
4–6/2013	419,6	336,4	16,0	180,9	164,7	8,2	2594,2	2277,4	9,2	768,1	192,2	11,3
7–9/2013	545,3	256,0	8,9	366,6	130,1	11,5	1969,2	1050,0	13,4	731,2	155,5	12,9
10–12/2013	313,0	188,0	14,4	237,6	115,4	18,9	1812,3	1759,2	17,6	597,3	200,0	13,8
1–3/2014	378,2	154,2	13,7	209,8	105,0	7,4	1362,4	347,7	18,3	938,8	157,1	12,8
4–6/2014	728,1	216,0	7,8	225,6	67,4	9,0	1777,1	240,0	16,2	683,2	100,0	10,6
Kaikki	419,2	201,6	100,0	211,8	72,8	100,0	1825,3	1263,9	100,0	647,0	154,2	100,0
n			575			365			142			3149

Asumiseen ja etämyyntiin liittyvissä ikäryhmittäisissä tarkasteluissa ajallinen tarkastelu ei tuottanut selkää säännönmukaista tulosta (ks. liitetaulukot 10 ja 11). Liitetaulukosta 10 voi kuitenkin havaita, että 18–24-vuotiaiden ikäryhmässä asumiseen liittyvien velkomustuomioiden sekä mediaanit että keskiarvot olivat laskusuunnassa tarkasteluajanjaksolla, kun taas 25–34-vuotiaiden kohdalla oli nähtävissä asumiseen liittyvissä pääomien suuruuksissa noususuuntausta. Etämyyntiin liittyvät pääomat, sekä keskiarvot että mediaanit, kasvoivat muissa ikäryhmissä paitsi 35–44-vuotiailla vuoden 2013 toiselle vuosipuoliskolle asti (7–12/2013) kääntyen kuitenkin laskuun tarkasteluajanjakson viimeisellä vuosipuolikkaalla (1–6/2014) (ks. liitetaulukko 11). Edellä käsiteltyihin asumiseen, etämyyntiin ja luottokortteihin liittyvien velkapääomien keskimääräisistä tai niiden osuuksien ajallisista muutoksista ei kannata kuitenkaan tehdä pitkälle vietyjä johtopäätöksiä pääomien alhaisen lukumäärän takia.

6 YHTEENVETO

6.1 Tiivistelmä

6.1.1 Aineisto ja lähtökohdat

Raportin aineisto koostuu Oikeusrekisterikeskukselta peräisin olevasta 1 877:sta käräjäoikeuksien ratkaisemasta velkomustuomiosta, jotka sijoittuvat ajanjaksolle 1.7.2012–30.6.2014. Riippuen tarkastelunäkökulmasta aineiston havaintoyksikönä oli velkomustuomioasiakirja (n=1 877) tai yksittäinen velkomustuomiossa esitetty velkapääoma (n=3 149). Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta yhdessä velkomustuomiossa oli aina yksi vastaaja eli velallinen. Yhdessä velkomustuomiossa saattoi kuitenkin olla monta saatavaa eli velkapääomia eri alkuperäisvelkojilta.

Analyysiosion aluksi kysyimme, minkälaisista veloista velkomustuomiot koostuvat, toisin sanoen kiinnostuksen kohteena olivat erityisesti velkomustuomioiden sisältämät erilaiset velkatyypit ja niihin liittyvät velkapääomat yleisesti sekä ikäryhmittäin ja sukupuolen mukaan tarkasteltuina. Näitä tarkastelimme yllä kuvatun kaltaisesti sekä velkomustuomion/velallisen (n=1 877) että pääomien (n=3 149) mukaan. Laskimme myös yhteen, kuinka suuren niin sanotun kokonaisvelkamassan velkomustuomioiden pääomat muodostivat velkatyypeittäin.

Toinen tutkimuksen tarkoitus oli arvioida vuonna 2013 kesäkuussa voimaan tulleen pikavippiuudistuksen vaikutuksia velkaongelmiin siltä osin kuin ne näkyvät velkomustuomioissa. Tarkastelun kohteena oli lähinnä luotonantoyrityksiin liittyvien velkomustuomioiden osuuksissa ja pääomissa tarkasteluajanjaksolla tapahtuneet muutokset. Muutoksia tarkasteltiin erityisesti ikäluokittain. Osana kokonaiskuvaa tarkastelimme myös muutoksia käräjäoikeuteen päätyvien velkasaatavien luonteessa muiden kuin pienlainojen osalta.

6.1.2 Yleiskuva saaduista tuloksista

Velkomustuomioittain tarkasteltuna velalliset olivat useammin miehiä kuin naisia, ja miehillä oli myös keskimäärin suuremmat velkapääomat kuin naisilla niin keskiarvon kuin mediaanin mukaan. Enemmän kuin yhden pääoman velkomustuomioita löytyi eniten 45–54-vuotiaiden keskuudessa ja vähiten 18–24-vuotiailta. Myös pääomiltaan suurimmat velkomustuomiot löytyivät keskiarvoja tarkasteltaessa 45–54-vuotiaiden, mutta mediaaneja tarkasteltaessa vähintään 55 vuotta täyttäneiden joukosta.

Yleiskuva pysyi melko samana tarkasteltaessa aineiston kaikkia velkapääomia. Keskiarvoja tarkasteltaessa miehillä oli suuremmat velkapääomat, mutta pääomien mediaani oli puolestaan naisilla korkeampi. Eniten yksittäisiä velkapääomia kertyi 25–34-vuotiaille. Suurimmat velat löytyivät keskiarvoja tarkasteltaessa edelleen 45–54-vuotiaiden joukosta, mutta mediaaneja tarkasteltaessa 35–44-vuotiailta. Yksittäiset pääomat olivat lähes 90 prosentissa tapauksista alle 1 000 euron suuruisia.

Velallisista lähes puolella oli velkaa luotonantoyrityksille (47,3 %). Eritoten alle 25-vuotiaiden velallisten velkomustuomioiden pääomat olivat ainakin osin lähtöisin luotonantoyrityksiltä, sillä lähes kaksi kolmasosalla nuorista velallisista

(64,3 %) ainakin yksi velkomustuomion pääomista liittyi luotonantoyrityksiin. Etämyynti ja telepalvelut nousivat toiseksi ja kolmanneksi suurimmiksi velkatyypeiksi 14 ja 11 prosentin osuuksillaan. Sen sijaan enimmilläänkin velkakirjasta peräisin oleva velka kosketti vain alle kahta prosenttia 45–54-vuotiasta velallisista. Vertaislainat eivät nousseet esiin merkittävänä pienlainamuotona (n=7), mutta toisaalta velkomustuomioiden analyysi ylettyi ainoastaan kesäkuun 2014 loppuun asti, jonka jälkeen tilanne on saattanut muuttua.

Alkuperäisvelkojina luotonantoyritykset eivät olleet merkittävässä asemassa ainoastaan suuren kokonaisvelkamassan takia, vaan niiden osuus kaikista velkomustuomioissa esitetyistä pääomista oli myös merkittävä. Alle 25-vuotiaiden ikäryhmässä luotonantoyrityksiltä lähtöisin olevat velkapääomat muodostivat 43 prosenttia kaikista pääomista. Etenkin nuorten aikuisten kohdalla luotonantoyrityksiin liittyvä suuri pääomien lukumäärä nosti niiden kokonaismerkitystä velkaantumisessa.

Keskimääräistä velkamäärää tarkasteltaessa velkakirjoihin perustuvat velat olivat huomattavan korkeat. Pankilta tai rahoitusyhtiöltä peräisin olevat lainat tai ns. vertaislainat olivat keskiarvolla mitattuna 2 500–3 000 euron suuruisia, mutta myös luottokorttivelat lähestyivät keskimäärin 2 000 euroa. Sen sijaan luotonantoyrityksiltä peräisin olevat pääomat olivat keskiarvolla mitattuna vain noin viiden ja telepalvelut muutaman sadan euron suuruisia.

6.1.3 *Pikavippiuudistuksen vaikutukset velkomustuomioihin*

Lopuksi selvitimme, oliko luotonantoyritysten pääomien keskimääräisissä lukumäärissä tai suuruuksissa tapahtunut ajallista muutosta tarkastelujakson aikana. Analyysimme perusteella muutoksia löytyi. Verrattaessa pääomien lukumäärien kehitystä luotonantoyritysten ja muiden velkatyyppien välillä luotonantoyritysten pääomien lukumäärissä oli havaittavissa selvää laskua maaliskuusta 2014 alkaen ja etenkin 18–24-, 25–34- ja 35–44-vuotiaiden ikäryhmissä. Muiden kuin luotonantoyritysten pääomien lukumäärät näyttäisivät sen sijaan pysyneen ennallaan tai jopa hienoisesti kasvaneen tarkasteluajanjakson lopussa. Kasvua oli havaittavissa etenkin 18–24-vuotiailla.

Luotonantoyrityksiltä peräisin olevien pääomien keskilukujen ajallinen tarkastelu osoitti, että niissä oli huomattavaa kausittaista vaihtelua, mutta sekä mediaanit että keskiarvot olivat tarkasteluajanjakson lopussa (4–6/2014) keskimäärin korkeammalla tasolla kuin sen alussa (7–9/2012). Etenkin luotonantoyrityksiin liittyvät pääomien keskiarvot nousivat tarkasteluajanjaksolla. Myös kaikkien analyysissä mukana olleiden ikäryhmien sekä mediaanit että keskiarvot olivat viimeisellä vuosineljänneksellä korkeampia kuin ensimmäisellä vuosineljänneksellä.

Tarkasteltaessa luotonantoyrityksiltä peräisin olevia pääomia alle 400 euron ja yli 400 euron luokissa tulokset olivat samansuuntaisia kuin edellä – yli 400 euron pääomien osuudet kasvoivat lähes kaikissa ikäryhmissä, ja kasvu oli peräisin lähinnä alun perin alle 400 euron pääomista. Toisin sanoen pääomien keskimääräinen suuruus oli kasvanut tarkasteluajanjaksolla niiden velkomustuomion saaneiden velallisten joukossa, joiden pääoma oli peräisin luotonantoyrityksiltä.

6.2 Johtopäätökset

Tässä velkomustuomioihin perustuvassa tutkimuksessa on analysoitu ensinnäkin vuoden 2013 kesäkuun lainsäädäntöuudistuksen mahdollisia vaikutuksia pikavipeistä johtuviin velkomustuomioihin. Tällaista vaikutusten arvioinnin selvitystä ei ole aikaisemmin tehty. Lisäksi analyysit tarjoavat yleiskuvan velkomustuomioista – minkälaisista velka-asioista velkomustuomiot ylipäänsä annetaan, keitä ovat velkomustuomion saaneet velalliset ja minkälaisista veloista velkomustuomiot koostuvat.

Tulosten mukaan velkomustuomioiden lukumäärän lasku vuonna 2014, johon julkisetkin tilastot viittaavat, on ainakin osittain seurausta luotonantoyrityksiin liittyvien pääomien lukumäärän vähenemisestä: kaikkien velkomustuomioiden lukumäärä väheni tarkasteluajanjaksolla, mutta luotonantoyritysten *osuus* velkomustuomioiden perusteena pysyi pitkälti samalla tasolla lukuun ottamatta niiden selvää laskua keväällä 2014. Luotonantoyrityksiin liittyvät velkomustuomiot vähenivät tuolloin etenkin 18–24-, mutta myös 25–34- ja 35–44-vuotiaiden ikäryhmissä. Samaan aikaan 18–24-vuotiailla muihin velkatyyppeihin liittyvien velkapääomien lukumäärä kasvoi, eli tässä ikäryhmässä velkaongelmaisten lukumäärä ei juuri muuttunut keväällä 2014, vaikka heidän luotonantoyrityksiin liittyvä velkaantumisensa väheni. Sen sijaan vanhimmassa, 55 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä, luotonantoyrityksiin liittyvien pääomien suhteellinen osuus kasvoi keväällä 2014. Toisin sanoen kiristyneiden lainaehdojen takia osa nuorista ei välttämättä enää saa pikavippiä, mutta vähintään 55 vuotta täyttäneillä pikavipeistä johtuvat ongelmat näyttäisivät kasvaneen suhteessa muihin velkatyyppeihin.

Yhtenä lainvalmistelun aikaisena huolena oli myös, että uudistuksen myötä lainanottajat saattavat siirtyä laina-ajaltaan pidempiin ja euromääräisesti suurempiin vippeihin. Velkomustuomioista ei ollut saatavilla tietoa laina-ajan pituudesta, mutta tieto pääomien suuruudesta oli saatavissa. Tulosten mukaan luotonantoyrityksiin liittyvien pääomien keskimääräinen suuruus kasvoi tarkasteluajanjaksolla etenkin 25–34-vuotiailla, mutta kasvua oli myös jonkin verran sitä nuoremmassa, 18–24-vuotiaiden ja sitä vanhemmassa, 35–44-vuotiaiden ikäryhmässä. Kasvua oli havaittavissa myös 18–24-vuotiaiden etämyyntiyrityksiin liittyvissä veloissa.

Pikavippiuudistus näyttäisi siis vähentäneen ongelmavelkaantuneiden lukumäärää lähes kaikissa ikäryhmissä, mutta samalla se on kasvattanut keskimääräisen velan suuruutta velallista kohden. Selkeä muutos oli havaittavissa vasta koko tarkastelujakson lopussa eli keväällä 2014. Ennen lopullisia arviointia vippiuudistuksen vaikutuksista olisikin mielekäästä tehdä vastaavaa lisäanalyysiä aineistolla, joka on määrällisesti suurempi ja ulottuu ajallisesti pidemmälle.

KIITOKSET

Kiitämme lainsäädäntöneuvos Katri Kummoista (oikeusministeriö), johtaja Anja Peltosta (Kilpailu- ja kuluttajavirasto) ja johtava lakimies Tuula Sariota (Kuluttajaliitto) käsikirjoituksen lukemisesta ja tarkentavista huomioista.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

- Blomgren, Jenni & Maunula, Nico & Hiilamo, Heikki (2014). Sairastuttaako velka? 15 vuoden seurantatutkimus pitkäaikaisesti ylivelkaantuneista. *Yhteiskuntapolitiikka* 79 (3), 245–63.
- Finanssialan keskusliitto 2015. *Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat*. Tekstiraportti 2015.
- Houle, Jason (2014). A Generation Indebted: Young adult Debt across Three Cohorts. *Social Problems* 61(3), 448–65.
- Kaartinen, Risto & Lähteenmaa, Jaana (2006). *Miten ja mihin nuoret käyttävät pikavippejä ja kulutusluottoja*. Rahoitetut tutkimukset 10/2006. Kauppa- ja teollisuusministeriö.
- Kremelberg, David (2011). *Practical Statistics – A Quick and Easy Guide to IBM SPSS, Stata and Other Statistical Software*. Thousand Oaks, California.
- Lehtinen, Anna-Riitta (2011). Onko Nuorten talous hallinnassa? Teoksessa: Pekka Ritvos (toim.) *Luottokierteestä elämänhallintaan. Näkökulmia talous- ja yrittäjyyskasvatukseen*. Suomen talouskasvatusseura. 12–20.
- Lehtinen, Anna-Riitta & Leskinen, Johanna (2005). *Young Consumers' Credit Based Lifestyles and Payment Problems*. TemaNord 2005:512. Nordic Council of Ministers. Copenhagen.
<http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:702388/FULLTEXT01.pdf> [Viitattu 17.11.2015].
- Muttilainen, Vesa (2002). *Luottoyhteiskunta. Kotitalouksien velkaongelmat ja niiden hallinnan muodonmuutos luottojen säännöstelystä velkojen järjestykseen 1980- ja 1990-luvun Suomessa*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 189. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Oikeusministeriö (2015). *Tuomioistuinten työtilastoja vuodelta 2014*. Oikeusministeriö 23/2015.
- Oksanen, Atte & Aaltonen, Mikko & Rantala, Kati (2015). Social determinants of debt problems in a Nordic welfare state: a Finnish register-based study. *Journal of Consumer Policy* 38 (3), 229–46.
- Raijas, Anu & Lehtinen, Anna-Riitta & Leskinen, Johanna (2010). Over-Indebtedness in Finnish Consumer Society. *Journal of Consumer Policy* 33, 209–23.
- Rantala, Kati & Majamaa, Karoliina (2015). Nuorten velkaongelmien luonne ja laajuus. Teoksessa: Karoliina Majamaa (toim.) *Nuoret, velka ja yhteiskunta: koulusta loukkuun*. <http://lauda.ulapland.fi/handle/10024/62224> [Viitattu: 1.12.2015].
- Rantala, Kati (2012). *Vippikierteen muotokuva*. Verkkokatsauksia 24/2012. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Rantala, Kati & Tarkkala, Heta (2009). *Kotitalouksien velkaongelmien nykytila ja kehitys*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 90.
- Rantala, Kati & Tarkkala, Heta (2010). Luotosta luottoon. Velkaongelmien dynamiikka ja uudet riskiryhmät yhteiskunnan markkinalogiikan peilinä. *Yhteiskuntapolitiikka* 75 (1), 19–33.
- Tilastokeskus (2014). *Luottokanta 2013, 4. neljännes*.
- Tilastokeskus (2015a). *Luottokanta 2015, 3. neljännes*.
- Tilastokeskus (2015b). *Suuralueet 2015*. <http://www.stat.fi/meta/luokitukset/suuralue/001-2015/index.html> [Viitattu: 31.09.2015].

- Tilastokeskus (2015c). *Kunnat 2015*.
<http://www.stat.fi/meta/luokitukset/kunta/001-2015/index.html>
[Viitattu: 31.09.2015].
- Valkama, Elisa (2011a). *Talous- ja velkaneuvonnan asiakkaat 2010 – velkajärjestely tuomioistuimessa vai muu apu?* Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Verkko-katsauksia 18/2011.
- Valkama, Elisa (2011b). *Velaton uusi alku? – Velallisten selviytyminen velkajärjestelystä ja tilanne sen jälkeen*. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Verkko-katsauksia 22/2011.

Virallislähteet

- HE 57/2012 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisten sopimusten maksuehdoista, laiksi saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi.
- HE 78/2012 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain 7 luvun, eräiden luotonantajien rekisteröinnistä annetun lain sekä korkolain 2 §:n muuttamisesta.
- Korkolaki (20.8.1982/633).
- Kuluttajansuojalaki (20.1.1978/38).
- Laki saatavien perinnästä (22.4.1999/513).
- LaVL 12/2012 vp. Lakivaliokunnan lausunto.
- LaVM 14/2012 vp. Lakivaliokunnan mietintö.
- PeVL 28/2012 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto.
- TaVM 15/2012 vp. Talousvaliokunnan mietintö.

LIITE 1 Alkuperäisten velkojaj yritysten luokittelu

Pääomat olivat muodostuneet keskenään erityyppisistä maksamattomista laskuista, veloista ja lainoista. Luokittelimme velkomustuomioiden alkuperäiset kantajat viiteentoista eri luokkaan jotka esitellään seuraavaksi.

Asuminen, sähkö-kategoria käsittää sähkösaatat, kuten sähkölaskut ja sähkön toimitussopimukset. **Asuminen, vuokra** -kategoriaan luokiteltiin pääomat jotka liittyivät vuokrasaataviin, kuten maksamattomiin vuokriin ja vuokriin verrattaviin asumiskustannuksiin, esimerkiksi asuinhuoneiston hoito- ja käyttövastikkeisiin sekä takuuvuokriin. Kyseinen luokka sisältää myös häätöihin liittyviä kustannuksia. **Asuminen, muu** sisältää muita kuin edellä mainittuja asumiseen liittyviä saatavia, kuten esimerkiksi vesimaksuja, autopaikkamaksuja sekä jätehuoltomaksuja. Useimmissa tarkasteluissa yhdistimme nämä kolme luokkaa **Asuminen**-kategoriksi.

Operaattori- ja tv-palvelujen luokkiin luokiteltiin puhelinliittymä-, tele- ja internetpalveluita tarjoavat yritykset sekä laskut ja palvelusopimukset, joista on selvästi havaittavissa niiden koskevan tv-palveluja. Myös tuomiolauselmat, joissa selitteinä on mainittu maksu-tv-kortit sekä ohjelmapalvelumaksut koodattiin tähän luokkaan. Tarkasteluissa yhdistimme nämä kaksi luokkaa yhdeksi ryhmäksi, josta käytämme nimitystä **Telepalvelut**.

Sanoma- ja aikakauslehdet -luokkaan koodattiin maksamatta jääneet lehti-tilausmaksut.

Etämyyntiin luokiteltiin verkon tai postimyyntiluettelon kautta tilatut tuotteet. Tilauksen maksutapaa ei ole huomioitu. Postimyyntitilit ja -laskut ovat usein jotakin tuotetta tai verkkokauppaa varten olevia luottoja, joten asiakas ei saa konkreettista rahaa käyttöönsä vaan maksuaikaa ostamalleen tuotteelle. Myös etämyyntituotteet, jotka on tilattu joko yrityksen omalla laskulla tai toisen yrityksen tarjoamalla lasku- tai tilimaksuvaihtoehdolla kirjattiin tähän luokkaan. Tähän luokkaan koodattiin myös yritykset, joiden tuotteita voi ostaa verkkokaupan lisäksi suoramyyntillä sekä erikseen järjestetyillä kutsuilla (verkostomarkkinointi).

Luotonantoyritykseksi määriteltiin yritykset, jotka tarjoavat pääasiassa lyhytaikaista vakuudetonta lainaa. Luokkaan on koodattu kertaluontoiset pikavipit ja kulutusluotot mutta myös korkokattosääntelyn voimaantulon jälkeen syntyneet uudenmalliset joustoluotot tai luottolimiitit, jossa kerralla on myönnetty isompi luotto (yleensä korkokaton ylittävä 2 000 euroa), jota on kuitenkin mahdollista nostaa pienemmissä erissä. Luoton kulut määräytyvät nostettujen summien mukaan. Tähän luokkaan ei ole kuitenkaan koodattu pankkien tai rahoitusyhtiöiden myöntämiä kertaluottoja, vaan ne on koodattu luokkaan *Pankki tai rahoitusyhtiö luotonantajana*. Tähän luokkaan kuuluvat luotot ovat yleisluottoja, joita ei ole kohdennettu mihinkään tuotteeseen tai yritykseen erityisesti. Tuomiolauselmissa on käytetty selitteenä nimityksiä kuten esimerkiksi pikavippi, kulutusluotto, pikalaina ja kertaluotto.

Luottokunta ja luottokortti -kohtaan on koodattu tavalliset yleisluottokortit sekä maksuaikakortit (esim. Visa, Mastercard), joilla voi maksaa useissa paikoissa ja jotka laskutetaan jälkikäteen käytön mukaan (ennalta määrätyn luottorajan puitteissa) eli tähän luokkaan on luettu kaikki luottokortit, joissa luoton tarkoitusta ei ole rajattu. Mukana on myös erikoisluottokortteja kuten esimerkiksi S-Pan-

kin kortti, Stockmann Mastercard- ja Tuohi-kortti sekä yhdistelmäkortteja. Joissakin erikoisluottokorteissa voi olla mahdollisesti huonommat ehdot esimerkiksi korkoon tai kuluihin liittyen kuin yleisluottokorteissa, mutta tarkempi erittely ei ole ollut aineiston rajoissa mahdollista eikä myöskään tarkoituksenmukaista. Olennaista on, että kortteja on kuitenkin mahdollista käyttää kaikenlaiseen kuluttamiseen. Luokittelu sisältää myös luottokunnan saatavat.

Pankin ja rahoitusyhtiöiden myöntämät kulutusluotot, jotka ovat luotonantoyritysten tapaan kertaluonteisia pienluottoja ja eroavat näin esimerkiksi pankin myöntämistä luottokorteista ja velkakirjoista, sijoitettiin **Pankki tai rahoitusyhtiö luotonantajana** -kategoriaan. Myös näissä käytetään usein nimitystä joustoluotto, kertaluotto tai käyttöluotto. Tämän luokan mukaisissa kulutusluotoissa korot ovat usein matalampia kuin luotonantoyrityksillä. Tähän luokkaan sijoitettiin myös tuotteen tai yrityksen palvelujen hankkimiseen myönnettyjä luottoja, kuten esimerkiksi lkean Hei-tililuotto, auton osamaksurahoitusta sekä erikoistarkoitukseen myönnettyjä luottoja, jotka kohdeyritys tarjoaa, mutta rahoittajana on pankki tai rahoitusyhtiö, kuten loma- tai huonekaluluottoja.

Velkakirja-luokkaan on koodattu saatavat niin pankin myöntämät kuin yksityishenkilöiden antamat velkakirjat sekä velat, joista vastaaja(t) vastaavat omavalkaisella takauksella.

Muu pankkiasia -luokkaan on kirjattu pankkitakauksen vastasitoumukset ja tilinylitykset.

Vertaislaina on kulutusluotto, jossa vertaislainayritys myöntää tai välittää yksityishenkilöiden välisen lainan. Lainanantajalle vertaislaina on sijoitus ja sen ottajalle kulutusluotto, joka voi kuitenkin ehdoiltaan erota muiden kulutusluottoja tarjoavien tahojen myöntämistä, sillä lainanantaja ja -ottaja voivat keskenään sopia sen ehdoista.

Terveyspalvelut-luokka sisältää yksityisiä terveyspalvelukuluja. Tässä luokassa ei ole mukana julkisia terveydenhuoltomaksuja, sillä ne ovat suoraan ulosottokelpoisia saatavia.

Muu-luokkaan on koodattu kaikki muut saatavat, jotka eivät kuulu edellä esiteltyihin luokkiin. Näistä suurimpina saatavaerinä voidaan nostaa esiin vakuutusmaksut, liikuntapalvelumaksut, koulukuvaukset sekä erilaiset remontointi- ja huoltomaksut.

Joissakin erityisesti jälkiperintään liittyvissä saatavissa ei ole lainkaan ilmoitettu alkuperäisiä velkoja tai pääomia ei ole kohdistettu alkuperäisille velkojille. Näissä tilanteissa alkuperäinen velkoja on **tuntematon**.

LIITE 2 Liitetaulukot

Liitetaulukko 1 Velkomustuomiot antokuukausittain ajanjaksolla 7/2012–6/2014 (%) (n=1 877)

Velkomustuomion antokuukausi	%	Velkomustuomion antokuukausi	%
Heinäkuu 2012	3.2	Elokuu 2013	5.1
Elokuu 2012	5.2	Syyskuu 2013	4.5
Syyskuu 2012	5.1	Lokakuu 2013	4.7
Lokakuu 2012	5.5	Marraskuu 2013	5.2
Marraskuu 2012	4.8	Joulukuu 2013	4.3
Joulukuu 2012	3.0	Tammikuu 2014	4.5
Tammikuu 2013	3.7	Helmikuu 2014	3.6
Helmikuu 2013	3.8	Maaliskuu 2014	4.6
Maaliskuu 2013	3.4	Huhtikuu 2014	2.8
Huhtikuu 2013	4.3	Toukokuu 2014	3.2
Toukokuu 2013	4.2	Kesäkuu 2014	3.7
Kesäkuu 2013	3.8	Yhteensä	100.0
Heinäkuu 2013	3.9	n	1877

Liitetaulukko 2a Vastaajien osuus, joilla on enemmän kuin yksi pääoma velkomustuomioissa (%) (n=1 877)

Vastaajan tietoja	%
Sukupuoli	
Mies	22.5
Nainen	22.4
Ikäryhmät	
18–24-v.	16.3
25–34-v.	23.2
35–44-v.	25.0
45–54-v.	26.1
55-v.	21.4
Kaikki	22.5
n	1877

Liitetaulukko 2b Velallisten jakautuminen ikäryhmän, sukupuolen ja asuinalueen mukaan (%) (n=1 877)

Vastaajan tietoja	%
Sukupuoli	
Mies	53.9
Nainen	46.1
Ikäryhmät	
18–24-v.	20.6
25–34-v.	26.0
35–44-v.	20.9
45–54-v.	19.6
55–64-v.	9.6
+65-v.	3.3
Asuinalue	
Helsinki-Uusimaa	32.2
Muu Etelä-Suomi	21.0
Länsi-Suomi	25.1
Pohjois- ja Itä-Suomi	21.3
Ahvenanmaa	0.2
Tuntematon	0.2
Yhteensä	100.0
n	1877

Liitetaulukko 3 Velkomustuomioiden jakautuminen tuomioistuimittain (%) (n=1 877)

Tuomioistuin	%		%
Espoon kärjäoikeus	3.5	<i>JATKUU</i>	
Etelä-Karjalan kärjäoikeus	2.1	Oulun kärjäoikeus	4.9
Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus	2.6	Pirkanmaan kärjäoikeus	10.8
Etelä-Savon kärjäoikeus	2.9	Pohjanmaan kärjäoikeus	2.1
Helsingin kärjäoikeus	14.2	Pohjois-Karjalan kärjäoikeus	2.0
Hyvinkään kärjäoikeus	3.0	Pohjois-Savon kärjäoikeus	4.4
Itä-Uudenmaan kärjäoikeus	1.8	Päijät-Hämeen kärjäoikeus	4.4
Kainuun kärjäoikeus	1.1	Satakunnan kärjäoikeus	4.0
Kanta-Hämeen kärjäoikeus	2.7	Tuusulan kärjäoikeus	2.6
Kemi-Tornion kärjäoikeus	1.3	Vantaan kärjäoikeus	5.7
Keski-Pohjanmaan kärjäoikeus	0.8	Varsinais-Suomen kärjäoikeus	8.0
Keski-Suomen kärjäoikeus	5.8	Ylivieska-Raahen kärjäoikeus	1.7
Kymenlaakson kärjäoikeus	2.5	Ahvenanmaan kärjäoikeus	0.2
Lapin kärjäoikeus	2.2	Yhteensä	100.0
Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus	3.0	n	1877

Liitetaulukko 4 Kaikkien velkomustuomioissa esitettyjen pääomien sukupuolittaiset keskiarvot ja mediaanit (€) velkatyyppien mukaan (n=3 149)

Alkuperäinen velkoja	Miehet (kaikki pääomat)			Naiset (kaikki pääomat)			Yhteensä (kaikki pääomat)			t-testi
	Ka (€)	Md (€)	n	Ka (€)	Md (€)	n	Ka (€)	Md (€)	n	
Asuminen	415.8	220.1	397	426.7	183.1	178	419.2	201.6	575	-
<i>Sähkö</i>	140.9	98.2	136	185.4	84.2	46	152.1	92.6	182	-
<i>Vuokra, vastikkeet ym.</i>	625.6	441.4	198	575.5	280.0	111	607.6	400.0	309	-
<i>Muu asuminen</i>	349.8	90.8	63	168.4	80.0	21	304.5	82.5	84	-
Telepalvelut	158.7	50.3	346	279.6	67.9	210	204.4	52.9	556	**
Sanoma-/aikakausilehdet	34.9	19.7	60	29.9	23.9	49	32.7	23.3	109	-
Etämyynti	247.4	84.8	133	191.4	62.3	232	211.8	72.8	365	-
Luotonantoyritys	492.0	249.0	527	493.8	250.0	467	492.8	249.0	994	-
Luottokunta/luottokorttivelka	2027.8	1406.6	74	1604.8	1143.3	68	1825.3	1263.9	142	-
Pankki tai rahoitusyhtiö luotonantajana	3771.4	2685.5	39	2471.8	1784.1	31	3195.9	1995.4	70	-
Velkakirja	25549.9	9921.3	12	23594.0	14562.9	8	24767.5	10687.4	20	-
Muu pankkiasia	331.4	9.8	12	695.5	304.7	4	422.4	13.3	16	-
Vertaislaina	2359.0	1940.4	5	2672.0	2672.0	2	2448.4	1940.4	7	-
Terveyspalvelut	319.8	109.3	18	208.5	84.5	9	282.7	99.6	27	-
Muu (esim. vakuutukset ja liikuntapalvelut)	498.2	91.9	116	238.3	75.0	124	363.9	84.0	240	-
Tuntematon	763.7	381.3	14	290.8	225.7	14	527.3	306.8	28	-
Kaikki	689.1	154.2	1753	594.0	154.2	1396	647.0	154.2	3149	-

t-testin merkitsevyytasot: * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Liitetaulukko 5 Kaikkien velkomustuomioissa esitettyjen pääomien ikäryhmittäiset keskiarvot ja mediaanit (€) velkatyyppien mukaan (n=3 149)

Alkuperäisvelkoja	18-24-v.			25-34-v.			35-44-v.			45-54-v.			+55-v.			F-testi	p-arvo
	KA (€)	Md (€)	n	KA (€)	Md (€)	n	KA (€)	Md (€)	n	KA (€)	Md (€)	n	KA (€)	Md (€)	n		
Asuminen	387,0	186,8	80	535,0	400,0	130	567,8	253,3	91	369,9	97,3	135	279,8	131,6	139	3,75	**
<i>Sähkö</i>	74,7	46,4	27	190,8	121,0	38	146,6	77,0	22	137,7	90,9	50	184,6	68,6	45	1,09	-
<i>Vuokra, vastikkeet ym.</i>	706,0	448,4	40	737,0	548,6	80	779,1	562,5	53	585,1	216,0	61	314,3	131,6	75	4,36	**
<i>Muu asuminen</i>	53,9	60,0	13	278,9	92,5	12	447,0	101,7	16	306,7	29,5	24	369,1	336,4	19	0,58	-
Telepalvelut	170,7	52,5	154	219,1	69,6	153	210,7	46,7	115	252,0	44,6	88	161,1	59,4	46	0,69	-
Sanoma-/aikakausilehdet	17,0	15,6	5	31,1	11,3	16	29,3	24,8	44	37,0	22,4	25	40,2	23,3	19	0,52	-
Etämyynti	295,4	159,0	80	219,5	93,5	114	172,8	41,2	78	127,2	47,6	68	261,0	87,9	25	2,81	*
Luotonantoyritys	210,8	129,0	268	360,6	220,6	255	726,0	316,5	180	695,2	345,6	167	762,9	358,3	124	16,23	***
Luottokunta/luottokorttivelka	1369,8	1500,0	5	1925,7	1250,1	29	1492,1	545,3	45	2283,8	1438,2	36	1745,7	1428,6	27	0,84	-
Pankki tai rahoitusyhtiö luotonantajana	295,4	295,4	1	2490,7	2194,4	16	4243,7	1959,5	19	2831,3	2324,4	18	3248,1	1970,4	16	0,52	-
Velkakirja	2950,0	2950,0	1	8161,7	2127,4	3	31740,7	17667,1	4	32187,1	6842,6	7	23128,5	8374,8	5	0,43	-
Muu pankkiasia				570,8	85,2	8	274,0	2,5	8							0,33	-
Vertaislaina				2890,8	2890,8	2	142,2	142,2	1	3170,2	3170,2	2	2437,4	2437,4	2	0,54	-
Terveyspalvelut	75,5	72,5	4	109,4	90,7	8	104,9	84,5	5	892,7	656,2	5	293,6	158,2	5	3,27	*
Muu (esim. vakuutukset)	182,7	97,8	25	369,4	156,6	31	174,5	62,1	66	375,6	75,0	79	772,9	93,3	39	0,84	-
Tuntematon				388,2	167,0	5	497,9	306,8	4	668,2	334,1	12	401,8	370,0	7	0,29	-
Kaikki	244,7	125,0	623	474,5	182,8	770	776,5	154,7	660	942,0	165,8	642	886,0	187,5	454	4,91	***

F-testin merkitsevyytasot: * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Liitetaulukko 6 Kahden ikäryhmän väliset tilastollisesti merkitsevät erot pääomien keskiarvoissa velkatyypeittäin (n=3 149)

25-34-v.				
35-44-v.	Luotonantoyritys *** Kaikki alkuperäisvelkojat *	Luotonantoyritys ***		
45-54-v.	Etämyynti * Luotonantoyritys *** Kaikki alkuperäisvelkojat *	Luotonantoyritys ** Terveyspalvelut *		
+55-v.	Luotonantoyritys *** Kaikki alkuperäisvelkojat *	Asuminen * Vuokra, vastikkeet ym. ** Luotonantoyritys ***	Asuminen * Vuokra, vastikkeet ym. **	

Sidakin testin merkitsevyystasot: * p < 0,05; ** p < 0,01; *** p < 0,001

Liitetaulukko 7 Velkatyyppien yhteenlasketut pääomat (€) ikäryhmittäin (n=3 149)

	18-24-vuotiaat	25-34-vuotiaat	35-44-vuotiaat	45-54-vuotiaat	+55-vuotiaat	Kaikki
Asuminen	30957.2	69555.6	51669.1	49938.1	38894.2	241014.1
Sähkö	2018.2	7252.1	3226.3	6886.2	8307.9	27690.6
Vuokra, vastikkeet ym.	28238.4	58957.1	41290.1	35690.6	23573.1	187749.3
Muu asuminen	700.6	3346.4	7152.7	7361.3	7013.2	25574.3
Telepalvelut	26295.5	33522.0	24232.2	22175.7	7409.1	113634.4
Sanoma-/aikakausilehdet	85.0	497.4	1289.8	924.1	763.4	3559.8
Etämyynti	23631.4	25025.0	13480.8	8650.4	6525.9	77313.5
Luotonantoyritys	56507.5	91955.0	130688.9	116095.1	94604.2	489850.7
Luottokunta/luottokorttivelka	6849.2	55846.2	67142.4	82215.6	47133.2	259186.6
Pankki tai rahoitusyhtiö luotonantajana	295.4	39850.7	80629.6	50963.9	51970.0	223709.6
Velkakirja	2950.0	24485.1	126963.0	225310.0	115642.7	495350.8
Muu pankkiasia	0.0	4566.3	2192.2	0.0	0.0	6758.4
Vertaislaina	0.0	5781.6	142.2	6340.4	4874.8	17139.0
Terveyspalvelut	301.8	874.9	524.5	4463.3	1468.2	7632.7
Muu (esim. vakuutukset ja liikuntapalvelut)	4566.8	11451.3	11514.8	29669.3	30143.1	87345.3
Tuntematon	0.0	1940.9	1991.4	8018.4	2812.4	14763.1
Kaikki	152439.7	365351.9	512460.9	604764.1	402241.2	2037257.8
N	623	770	660	642	454	3149

Liitetaulukko 7a Ikäryhmittäin yhteenlaskettujen pääomien osuudet (%) velkatyypeittäin (n= 3 149)

	18-24-v.	25-34-v.	35-44-v.	45-54-v.	+55-v.	Yhteensä	n
Asuminen	12.8	28.9	21.4	20.7	16.1	100.0	575
<i>Sähkö</i>	7.3	26.2	11.7	24.9	30.0	100.0	182
<i>Vuokra, vastikkeet ym.</i>	15.0	31.4	22.0	19.0	12.6	100.0	309
<i>Muu asuminen</i>	2.7	13.1	28.0	28.8	27.4	100.0	84
Telepalvelut	23.1	29.5	21.3	19.5	6.5	100.0	556
Sanoma-/aikakausilehdet	2.4	14.0	36.2	26.0	21.4	100.0	109
Etämyynti	30.6	32.4	17.4	11.2	8.4	100.0	365
Luotonantoyritys	11.5	18.8	26.7	23.7	19.3	100.0	994
Luottokunta/luottokorttivelka	2.6	21.5	25.9	31.7	18.2	100.0	142
Pankki tai rahoitusyhtiö luotonantajana	0.1	17.8	36.0	22.8	23.2	100.0	70
Velkakirja	0.6	4.9	25.6	45.5	23.3	100.0	20
Muu pankkiasia	0.0	67.6	32.4	0.0	0.0	100.0	16
Vertaislaina	0.0	33.7	0.8	37.0	28.4	100.0	7
Terveyspalvelut	4.0	11.5	6.9	58.5	19.2	100.0	27
Muu (esim. vakuutukset ja liikuntapalvelut)	5.2	13.1	13.2	34.0	34.5	100.0	240
Tuntematon	0.0	13.1	13.5	54.3	19.1	100.0	28
Kaikki	7.5	17.9	25.2	29.7	19.7	100.0	3149

Liitetaulukko 7b Velkatyyppien yhteenlaskettujen pääomien osuudet (%) ikäryhmittäin (n=3 149)

	18-24-v.	25-34-v.	35-44-v.	45-54-v.	+55-v.	Kaikki
Asuminen	20.3	19.0	10.1	8.3	9.7	11.8
<i>Sähkö</i>	1.3	2.0	0.6	1.1	2.1	1.4
<i>Vuokra, vastikkeet ym.</i>	18.5	16.1	8.1	5.9	5.9	9.2
<i>Muu asuminen</i>	0.5	0.9	1.4	1.2	1.7	1.3
Telepalvelut	17.2	9.2	4.7	3.7	1.8	5.6
Sanoma-/aikakausilehdet	0.1	0.1	0.3	0.2	0.2	0.2
Etämyynti	15.5	6.8	2.6	1.4	1.6	3.8
Luotonantoyritys	37.1	25.2	25.5	19.2	23.5	24.0
Luottokunta/luottokorttivelka	4.5	15.3	13.1	13.6	11.7	12.7
Pankki tai rahoitusyhtiö luotonantajana	0.2	10.9	15.7	8.4	12.9	11.0
Velkakirja	1.9	6.7	24.8	37.3	28.7	24.3
Muu pankkiasia	0.0	1.2	0.4	0.0	0.0	0.3
Vertaislaina	0.0	1.6	0.0	1.0	1.2	0.8
Terveyspalvelut	0.2	0.2	0.1	0.7	0.4	0.4
Muu (esim. vakuutukset ja liikuntapalvelut)	3.0	3.1	2.2	4.9	7.5	4.3
Tuntematon	0.0	0.5	0.4	1.3	0.7	0.7
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
n	623	770	660	642	454	3149

Liitetaulukko 8 Ei-luotonantoyritysten ja luotonantoyritysten pääomien kolmen kuukauden keskiarvot (lkm) ikäryhmittäin ajanjaksolla 8/2012–5/2014 (n=3 309)

Velkomustuomion antojankoha	18-24-v.		25-34-v.		35-44-v.		45-54-v.		+55-v.		Kaikki	
	Ei-luotonantoyritys	Luotonantoyritys	Ei-luotonantoyritys	Luotonantoyritys	Ei-luotonantoyritys	Luotonantoyritys	Ei-luotonantoyritys	Luotonantoyritys	Ei-luotonantoyritys	Luotonantoyritys	Ei-luotonantoyritys	Luotonantoyritys
8/2012	17	12	25	10	22	8	19	11	8	4	92	46
9/2012	33	14	23	15	23	9	27	13	23	5	129	55
10/2012	33	14	32	16	22	9	29	10	22	4	137	54
11/2012	29	13	33	12	20	9	26	8	30	3	137	45
12/2012	11	9	29	9	25	7	16	7	15	3	96	35
1/2013	9	7	21	9	21	6	17	6	18	3	86	32
2/2013	15	8	16	10	18	5	19	6	9	3	77	31
3/2013	17	12	15	11	14	6	20	6	11	3	78	37
4/2013	15	13	14	12	14	6	21	5	15	5	80	41
5/2013	14	11	16	12	24	9	19	4	15	6	88	43
6/2013	10	9	18	11	24	10	18	5	15	6	85	41
7/2013	18	9	26	10	29	10	15	6	13	6	100	41
8/2013	13	12	25	10	22	9	21	8	17	6	98	46
9/2013	16	14	29	9	25	8	24	8	14	8	108	47
10/2013	12	14	29	8	19	9	36	7	14	8	109	47
11/2013	14	15	31	10	19	8	31	6	8	9	103	48
12/2013	12	15	24	13	23	8	25	5	15	8	99	50
1/2014	8	14	21	14	21	8	12	7	13	7	76	50
2/2014	5	14	22	13	28	9	14	7	18	6	87	48
3/2014	6	9	21	11	21	7	18	7	13	5	78	39
4/2014	16	6	16	9	30	4	23	6	8	4	92	29
5/2014	17	4	21	8	26	3	20	5	7	4	90	25
N	372	268	566	255	534	180	506	167	337	124	2315	994

Liitetaulukko 9 Luotonantoyritysten neljännesvuosittaisten pääomien keskiarvojen, mediaanien (€) ja osuuksien (%) jakautumien ikäryhmittäin ajanjaksolla 7/2012–6/2014 (n=994)

Velkomustuomion antojankoha	18-24-vuotiaat			25-34-vuotiaat			35-44-vuotiaat			45-54-vuotiaat			+55-vuotiaat			Kaikki		
	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%
7-9/2012	199.2	132.1	13.8	217.5	200.0	12.2	391.1	267.5	13.3	531.5	217.5	19.2	312.4	300.0	10.5	325.3	240.0	13.8
10-12/2012	185.8	148.0	14.6	282.1	216.5	14.1	649.6	260.0	15.6	630.9	463.8	13.8	1108.7	379.5	6.5	440.1	253.5	13.5
1-3/2013	184.3	129.0	8.6	311.8	249.0	11.4	419.2	248.0	7.8	932.1	350.5	10.8	1927.0	756.7	7.3	572.8	249.0	9.4
4-6/2013	241.1	169.2	12.7	280.9	172.0	14.1	529.5	186.1	15.6	693.0	249.0	7.2	266.5	193.0	14.5	361.3	180.0	12.9
7-9/2013	196.1	116.5	13.4	397.6	225.0	12.2	770.3	472.7	14.4	642.2	375.0	15.0	721.9	372.0	15.3	505.0	250.0	13.8
10-12/2013	223.6	150.0	16.8	352.6	247.8	12.2	931.3	551.6	13.3	609.5	419.3	11.4	550.3	342.1	21.0	477.5	258.0	14.6
1-3/2014	206.3	124.0	15.3	402.0	252.5	14.9	686.1	351.6	14.4	800.3	252.8	13.2	1113.9	450.0	14.5	546.4	221.0	14.6
4-6/2014	297.9	250.0	4.9	755.2	375.0	9.0	2220.2	690.0	5.6	890.2	539.2	9.6	881.7	401.0	10.5	922.0	400.0	7.5
Yhteensä			100.0			100.0			100.0			100.0			100.0			100.0
n			268			255			180			167			124			994

Liitetaulukko 9a Luotonantoyritysten pääomien puolivuositteisten keskiarvojen, mediaanien (€) ja osuuksien (%) jakautumien ikäryhmittäin ajanjaksolla 7/2012–6/2014 (n=994)

Velkomustuomion antojankoha	18-24-vuotiaat			25-34-vuotiaat			35-44-vuotiaat			45-54-vuotiaat			+55-vuotiaat			Kaikki		
	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%
7-12/2012	192.3	148.0	28.4	252.2	200.0	26.3	530.3	260.0	28.9	573.0	280.0	32.9	615.8	343.9	16.9	382.1	249.0	27.3
1-6/2013	218.2	145.0	21.3	294.7	179.8	25.5	492.8	196.0	23.3	836.5	307.3	18.0	820.0	255.0	21.8	450.3	200.0	22.2
7-12/2013	211.4	125.0	30.2	375.1	236.4	24.3	847.6	543.9	27.8	628.1	378.6	26.3	622.7	347.0	36.3	490.8	255.0	28.4
1-6/2014	228.3	126.0	20.1	535.2	260.0	23.9	1112.2	406.1	20.0	838.1	345.1	22.8	1016.5	401.0	25.0	674.4	259.3	22.1
Kaikki	210.8	129.0	27.0	360.6	220.6	25.7	726.0	316.5	18.1	695.2	345.6	16.8	762.9	358.3	12.5	492.8	249.0	100.0

Liitetaulukko 10 Asumiseen liittyvien velkomustuomioiden pääomien puolivuositusten keskiarvojen ja mediaanien (€) jakautuminen ikäryhmittäin ajanjaksolla 7/2012–6/2014 (n=566)

Velkomustuomion antoajankohta	18-24-vuotiaat			25-34-vuotiaat			35-44-vuotiaat			45-54-vuotiaat			+55-vuotiaat			Kaikki		
	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%
7-12/2012	583.7	351.7	35.1	374.7	239.6	32.3	576.9	520.0	22.0	414.0	104.4	25.8	292.8	131.6	50.0	403.2	168.2	33.7
1-6/2013	348.8	447.6	39.0	464.9	447.5	13.8	359.4	228.7	19.8	632.2	214.8	16.7	235.3	328.9	25.7	385.7	336.4	21.7
7-12/2013	198.2	96.6	18.2	678.5	436.0	24.6	619.3	253.0	22.0	233.4	88.0	41.7	434.4	332.2	5.1	412.1	231.3	22.6
1-6/2014	307.0	57.4	7.8	624.7	548.6	29.2	644.8	253.3	36.3	425.6	81.8	15.9	263.3	46.1	19.1	505.2	162.1	21.9
Kaikki	400.5	223.4	100.0	535.0	400.0	100.0	567.8	253.3	100.0	376.9	97.4	100.0	279.6	131.6	100.0	423.8	201.6	100.0
n			77			130			91			132			136			566

Liitetaulukko 11 Etämyyntiyrityksiin liittyvien velkomustuomioiden pääomien puolivuositusten keskiarvojen ja mediaanien (€) jakautuminen ikäryhmittäin ajanjaksolla 7/2012–6/2014 (n=365)

Velkomustuomion antoajankohta	18-24-vuotiaat			25-34-vuotiaat			35-44-vuotiaat			45-54-vuotiaat			+55-vuotiaat			Kaikki		
	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%	Ka (€)	Md (€)	%
7-12/2012	158.3	43.8	31.3	172.5	65.1	34.2	53.8	38.5	23.1	128.2	29.1	47.1	361.6	152.9	20.0	148	40.1	32.6
1-6/2013	236.1	176.0	13.8	138.4	64.8	19.3	217.4	117.6	24.4	135.0	58.8	26.5	529.2	154.0	20.0	198.0	75.9	20.5
7-12/2013	424.0	266.9	35.0	356.4	202.7	28.9	175.1	42.6	38.5	138.8	99.3	14.7	151.4	70.0	40.0	286.4	115.4	30.4
1-6/2014	325.3	221.9	20.0	174.5	95.9	17.5	284.3	50.5	14.1	91.3	44.6	11.8	111.5	61.1	20.0	218.5	83.0	16.4
Kaikki	295.4	159.0	100.0	219.5	93.5	100.0	172.8	41.2	100.0	127.2	47.6	100.0	261.0	87.9	100.0	211.8	72.8	100.0
n			80			114			78			68			25			365